

Bibliotekarz

P₅ 9

1976
ROK XLIII
WARSZAWA

**CZASOPISMO WYDAWANE PRZEZ STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH
ORAZ BIBLIOTEKĘ PUBLICZNĄ M. ST. WARSZAWY**

TREŚĆ	Str.
T. <i>Garbień</i> . Organizacja współpracy biblioteki z czytelnikami na przykładzie działalności Komisji Bibliotecznej	217
J. <i>Cwaliński</i> . Dokumenty życia społecznego w bibliotekach województwa poznańskiego	219
42 Sesja Rady Głównej IFLA. Lozanna 22-28 sierpnia 1976 r. (<i>J. Kołodziejska</i>)	222
Cz. <i>Leszczyńska</i> . Budynek Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kuopio (Finlandia)	228
W. <i>Wehrstein</i> . Biblioteki publiczne a rozwój społeczny (na przykładzie bibliotekarstwa szwedzkiego)	232
Nasi czytelnicy piszą...	
M. <i>Tutaj</i> . XXX-lecie Biblioteki Wejherowskiej	236
Felieton bibliograficzny „Książki o książce” — tak i nie (<i>Współautorzy</i>)	239
Przegląd piśmiennictwa	
Sprawy bibliotek i czytelnictwa w prasie (<i>eLBe</i>)	240
Kronika krajowa i zagraniczna (<i>L.B.</i> oraz <i>Z.K.</i>)	244
Nowy budynek Biblioteki w Trzebnicy (<i>J. Szocki</i>)	247
Sesja popularnonaukowa Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Koszalinie (<i>M. Hudyłowa</i>)	248
Z żałobnej karty	
Władysław Wolski (<i>J. Wojciechowski</i>)	248

СОДЕРЖАНИЕ

— Деятельность Библиотечной Комиссии как пример организации сотрудничества библиотек и читателей	217
— Документы общественной жизни собирательные в библиотеках Познаньской области	219
Обзор литературы	
Проблемы библиотек и чтения в печати	240
Внутренняя и зарубежная хроника	244

CONTENTS

— The Library and readers cooperation on the example of Library Commission	217
— The social documents in the collections of the libraries in Poznań-country	219
Reviews of books and articles	
Problems of libraries and reading in the press	240
Domestic and foreign chronicle	244

BIBLIOTEKARZ

CZASOPISMO POŚWIĘCONESPRAWOM BIBLIOTEK I CZYTELNICTWA

Nr 9

WARSZAWA

ROK XLIII

TADEUSZ GARBIEŃ

Ośrodek Badawczo-Metodyczny

Śląskiego Zjednoczenia

Budownictwa Miejskiego

ORGANIZACJA WSPÓLPRACY BIBLIOTEKI Z CZYTELNIKAMI NA PRZYKŁADZIE DZIAŁALNOŚCI KOMISJI BIBLIOTECZNEJ

Czytelnictwo literatury technicznej nierozzerwalnie wiąże się z aktywną realizacją projektów życiowych każdego czytelnika, z ich przebudową, z pragnieniem poznania i przeżycia rzeczy nowych. Współczesny człowiek powinien uczyć się dumy z dokonań naukowych i technicznych kraju i świata. Pośredniczy w tym procesie biblioteka.

Do najważniejszych zadań biblioteki technicznej należy popularyzacja wiedzy przez książkę. Formy upowszechniania książki bibliotecznej bywają mało atrakcyjne, biblioteka zakładowa stanowi nieraz składnicę książek, którymi nikt się nie interesuje. Związki czytelników z książką ożywiają się w wyniku działalności w zakładzie pracy Komisji Bibliotecznej. Jest to organ społeczny czuwający nad książką od momentu podjęcia decyzji o jej zakupie do czasu wycofania jej z księgozbioru. Biblioteka Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Śląskiego Zjednoczenia Budownictwa Miejskiego, na przykładzie której pragnę omówić doświadczenia Komisji Bibliotecznej, będąc biblioteką specjalistyczną rozpoczęła gromadzenie dokumentów w r. 1965 i obecnie liczy 8000 jednostek inwentarzowych. Treść ich dotyczy ekonomiki i techniki budownictwa.

Według zgodnej opinii użytkowników ośrodka informacji technicznej i ekonomicznej większość pozycji jest wartościowa, a zakup ich był przemyślany i celowy.

Komisję powołuje się na trzy lata. Skład jej tworzą kierownicy działów i pracowni. Dobór osobowy gwarantuje wszechstronność i kompetentność pracy tego organu. Funkcję przewodniczącego sprawuje pracownik ośrodka informacji. Zebrania odbywają się raz w miesiącu, przeważnie około dwudziestego czwartego, punktualnie o godz. 12.

Pierwotny sceptycyzm i rezerwa członków Komisji w stosunku do swojej nowej roli z biegiem czasu ustąpiły miejsca zaangażowaniu i trosce o jej reprezentatywny charakter. Pomogło w tym stanowisko dyrekcji zakładu pracy, która działanie Komisji traktowała jako problem ważki.

Komisja dość długo wypracowywała swój autorytet, wypracowując własne zdanie, tak wobec zagadnień warsztatowych samej biblioteki, jak i kłopotów czytelniczych.

Program zebrania Komisji obejmuje referat wprowadzający, dobór księgozbioru i kwestie bieżące. Treścią referatów wprowadzających są zazwy-

czaj tematy dotyczące funkcjonowania samej biblioteki i problemy czytelnictwa. Przykładowo mogą to być: modelowa organizacja biblioteki, katalogi, księgozbiory specjalne, źródła informacji, formy udostępniania, czasopisma. Przy opracowywaniu referatów korzystano z *Encyklopedii wiedzy o książce* oraz *Bibliotekarstwa naukowego* i *Biblioteki fachowej Assburego* i *Czarneckiej*. Wprowadzenie ma dwojaki cel: 1) przybliżenie problemów biblioteki członkom komisji, 2) popularyzacja kultury bibliotecznej. Referentami są członkowie Komisji. Materiałów do opracowań dostarcza przewodniczący Komisji. Poziom prelekcji należy uznać za zadowalającą. Wystąpienia cechuje zwięzłość i treściwość.

Dobór pozycji do zakupów w czasie zebrania polega na przeglądnięciu *Przewodnika Bibliograficznego*, *Zapowiedzi Wydawniczych*, *Nowości Tygodnia* oraz ofert nadsyłanych przez księgarnie do zakładu. Ten sposób projektowania zakupu, nazywany „biernym doбором księgozbioru”, zabiera 15—20 minut. Na podstawie oznaczeń dokonanych w wymienionych wyżej materiałach kupuje się określone pozycje.

W miarę możliwości po zebraniu wyświetlane są filmy ilustrujące działalność biblioteki, proces powstawania książki, działalność wydawnicza, prace redakcji. Po zakończeniu projekcji ma miejsce tzw. „czynny dobór księgozbioru”. Polega on na zaproszeniu jednego z członków Komisji na zakupy do księgarni. Tutaj ma on swobodę wyboru każdej pozycji do zbiorów biblioteki fachowej, a potem pierwszeństwo w jej wypożyczeniu. Duża rozpiętość specjalizacji: chemicy, fizycy, matematycy, architekci, inżynierowie, ekonomiści, filolodzy — spowodowała, że księgozbiór biblioteki jest bogaty i zróżnicowany.

Pracownik biblioteki i członek Komisji Bibliotecznej realizują przy okazji wizyty w księgarni indywidualne zamówienia czytelnicze. Zakup (każdorazowo na kwotę ok. 2 tys. zł) ma walory zakupu selektywnego, efektywnego i ekonomicznego.

Uroczystą oprawę mają zebrania Komisji Bibliotecznej w maju i grudniu. Spotkanie majowe — to okazja do wręczenia kwiatów pracownikom biblioteki i publiczne podziękowanie złożone na ich ręce za trud i poświęcenie ponoszone w pracy zawodowej. W grudniu natomiast Komisja przyznaje dyplomy uznania za aktywność czytelniczą w danym roku. Do dyplomu dołączany jest w formie nagrody bon książkowy. Kryteria przydziału wyróżnień uwzględniają liczbę wypożyczonych i zwróconych pozycji zwartych, liczbę odwiedzin w bibliotece, korzystanie z czasopism zagranicznych, wypożyczenia międzybiblioteczne.

Trzyletni okres pracy Komisji Bibliotecznej okazał się owocny. Spowodowano m.in. zmianę regulaminu biblioteki, uruchomienie punktów kolporterskich oraz zaktywizowano propagandę książki.

Potrzeba stałej propagandy czytelnictwa istnieje właściwie we wszystkich zakładach pracy, ale najważniejszym terenem jej rozwoju jest zakład produkcyjny. Tu bowiem następuje praktyczne zastosowanie umiejętności, o których mówi literatura fachowa.

Omówiona metodyka pracy komisji bibliotecznej Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Śląskiego Zjednoczenia Budownictwa Miejskiego — jakkolwiek nie jest przykładem działalności modelowej — może być egzemplifikacją konkretnej współpracy biblioteki z czytelnikami godnej spopularyzowania w sieci bibliotek publicznych.

DOKUMENTY ŻYCIA SPOŁECZNEGO W BIBLIOTEKACH WOJEWÓDZTWA POZNAŃSKIEGO

Problem dokumentów życia społecznego wyszedł już poza sferę dyskusji i stał się nową dziedziną pracy bibliotek. Z inicjatywy Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Poznaniu podjęto gromadzenie dokumentów życia społecznego nie tylko w dużych bibliotekach (dawniejszych powiatowych), ale również gminnych i miejsko-gminnych. Doświadczenia związane z gromadzeniem dokumentów, opracowaniem i udostępnianiem wiążą się ściśle z działalnością dużych bibliotek, w większości naukowych.

Rodzaj placówki gromadzącej, jej zadania, przewidywany odbiorca, wielkość środowiska, w którym działa biblioteka, wpływają na proces gromadzenia, opracowania i udostępniania dokumentów życia społecznego.

Zadaniem Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej było przeniesienie doświadczeń zdobytych w gromadzeniu tych materiałów przez duże biblioteki do małych bibliotek miejsko-gminnych i gminnych.

Praca ta polegała na poinformowaniu szerokiego kręgu społeczeństwa, władz administracyjnych, wreszcie wstępnym poinformowaniu pracowników bibliotek województwa o znaczeniu tych materiałów. Opublikowano więc artykuł informacyjny na łamach *Informatora Bibliotekarza Wielkopolskiego*; biblioteki miejskie i powiatowe otrzymały pismo z dnia 12 stycznia 1974 r. w sprawie rozpoczęcia gromadzenia zbiorów dokumentów życia społecznego; Urząd Wojewódzki skierował pismo podpisane przez wojewodę do naczelników wskazujące celowość gromadzenia tych zbiorów; rozesłano do zainteresowanych ulotkę informującą o celu gromadzenia określonych materiałów z apelem o przekazywanie ich do bibliotek.

Jak widać, sprawa gromadzenia dokumentów życia społecznego zainteresowała również władze administracyjne.

W wyniku opisanych poczynań, dokumenty życia społecznego zaczęły gromadzić biblioteki w Nowym Tomysłu, Obornikach, Gnieźnie, Szamotułach, Śremie, Czerwonaku, Brodnicy, Książu. W nowo otwartej bibliotece w Środzie istnieje gabinet dokumentów życia społecznego. W gablotach ułożono materiały chronologicznie w obrębie instytucji. Kierowano się zasadą, że zbiory mają wartość poznawczą wtedy, gdy obrazują oddziaływanie grupy społecznej, instytucji na środowisko poprzez te materiały, umożliwiając zdobywanie szerszej wiedzy o życiu społecznym.

W programach szkolenia bibliotekarzy bibliotek gminnych na seminarium poświęconym literaturze społeczno-politycznej i problemom regionu uwzględniono podstawową wiedzę o dokumentach życia społecznego, niezbędną przy gromadzeniu tych materiałów.

Dokumenty życia społecznego w przeciwieństwie do tradycyjnych zbiorów biblioteki gminnej i miejsko-gminnej nie mają być zakupywane. Materiały te trzeba zbierać, najlepiej poprzez śledzenie różnych przejawów życia środowiska, w którym działa biblioteka. W bibliotece gminnej zakres zbieranych materiałów będzie niewielki. Często będą to wykonane ręcznie plakaty, ogłoszenia, zaproszenia, gazetki itp. Zadaniem biblioteki jest zgromadzenie w porę, opracowanie i udostępnianie tych materiałów, chociażby w skromnym zakresie.

Tabela

Formy zbierane w bibliotekach	Producenci dokumentów życia społecznego												
	PZPR	ZSL	SD	ZSMP	GRN	GS	PGR	RSP	Banki	Domy kultury	Biblioteki	Kina	Kawiarnie
programy społeczno-polityczne gospodarcze statuty organizacji sprawozdania ulotki cenniki afisze plakaty programy imprez fotografie gazetki ścienne ekslibrisy broszury	kampanie wyborcze do Sejmu i rad narodowych święto pracy rocznice święta państwowe spotkania z posłami zjazdy konferencje (o charakterze otwartym)				materiały dotyczące zarządzania gospodarką, kulturą; koordynujące działalność		praca i jej specyfika, przemiany w produkcji, nowe towary i artykuły nowe metody pracy gospodarcze życie bieżące			imprezy kulturalno-klubowe wychowanie przez dobra kultury rozrywka, odpoczynek, kształcenie poprzez różnego rodzaju imprezy kulturalno-oświatowe			

Dział instrukcyjno-metodyczny Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Poznaniu przygotował wstępny schemat, według którego biblioteki mogą przystąpić do gromadzenia. W tym celu opracowano tabelę, do której wprowadzono następujące dane: formy dokumentów życia społecznego zbierane w bibliotekach: afisze, plakaty, gazetki ściennie, cenniki, programy, statuty organizacji, fotografie, ulotki, sprawozdania, nalepki, broszury, ekslibrisy. Wymieniono również „producentów”, z którymi biblioteka powinna nawiązać kontakt: organizacje polityczne, społeczne, instytucje, zakłady pracy. Dla każdego producenta dokumentów życia społecznego, z którym nawiązano kontakt, zakłada się kartotekę, zawierającą następujące dane: nazwa instytucji, imię i nazwisko jej przedstawiciela, numer telefonu, formalne rodzaje dostarczanych materiałów, zagadnienia treściowe reprezentowane przez te materiały oraz czasokres ich dostarczania.

Inny kierunek działalności Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Poznaniu polegał na podjęciu systematycznych badań nad problemami dokumentów życia społecznego z uwzględnieniem specyfiki bibliotek gminnych. W tym celu przygotowano badania ankietowe, których celem będzie uzyskanie odpowiedzi co do rangi dokumentów w świadomości społecznej.

Przewiduje się jeszcze inne badania ankietowe. Celem ich będzie rozpoznanie, jak inne biblioteki, w tym duże naukowe, gromadzą, opracowują i udostępniają dokumenty życia społecznego. Wojewódzką Bibliotekę Publiczną interesuje również, czy dokumenty życia społecznego stanowią materiał w pracy ideowo-wychowawczej w środowisku, w którym działa biblioteka. Biblioteki województwa poznańskiego stają się centrum informacji o regionie. Dokumenty życia społecznego rozszerzają tradycyjne źródła informacji o regionie.

Problemy dokumentów życia społecznego wymagają dalszych badań oraz analizy praktyki bibliotekarskiej. Program badań jest długofalowy, podobnie gromadzenie tych materiałów musi być ciągłe, systematyczne. Tylko w ten sposób zapewnimy źródła dla przyszłych badań naukowych.

Wykorzystana literatura

1. Chelstowski E.: *Dokumenty życia społecznego w bibliotekach*. Kraków 1962 (maszynopis powielony).
2. Cybartowiczowa L.: *Problematyka dokumentów życia społecznego*. *Zeszyty Naukowe (UAM) Bibliotekarza* 6, Poznań 1966.
3. *Dokumenty życia społecznego w bibliotekach*. Wrocław 1970.
4. Filipowicz K.: *Dokumenty życia społecznego w PiMBP w Kłodzku*. *Materiały Metodyczne* 1971 nr 1 s. 38—42.
5. Gąszczewska M.: *Dokumenty życia społecznego*. *Pomagamy sobie w pracy* 1973 nr 2 s. 23—26.
6. Głowacz O.: *Hobby czy społecznie ważna praca*. *Bibliotekarz Olsztyński* 1972 s. 6—10.
7. Łozowski F.: *Gromadzenie dokumentów życia społecznego w bibliotekach*. *Insormator Bibliotekarza Wielkopolskiego* 1970 nr 2 s. 23—29.
8. Sokołowska W.: *Z doświadczeń pracy działu dokumentów życia społecznego* (...). „Ze Skarbcza Kultury Polskiej”. Wrocław 1965.
9. Sokołowska W., Szczepaniec A.: *Dokumenty życia społecznego w bibliotekach publicznych stopnia powiatowego* (...) *Materiały Metodyczne* 1970 nr 2/3 s. 59—68.
10. Więckowska H., Pliszczyńska H.: *Podręczny słownik bibliotekarza* Warszawa 1955 s. 52.

42 SESJA RADY GŁÓWNEJ IFLA LOZANNA 22—28 SIERPNIĄ 1976 R.

Kolejna Sesja Rady Głównej IFLA odbyła się w Lozannie, w gmachu Szwajcarskiego Instytutu Techniki. Zgromadziła ona około 500 uczestników. Bibliotekarstwo polskie reprezentowali: Witold Stankiewicz — Przewodniczący Zarządu Głównego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Edward Paliński — wicedyrektor Departamentu Bibliotek, Domów Kultury i Działalności Społeczno-Kulturalnej, Hanna Uniejewska — dyrektor Biblioteki Szkoły Głównej Planowania i Statystyki, Irena Morsztynkiewiczowa i niżej podpisana. Głównym tematem Sesji był program pracy IFLA na lata 1976—1980. Szczegółowe omówienie tego programu czytelnicy znajdą w numerze 6 *Bibliotekarza*. Podobnie jak na poprzedniej Sesji w Oslo, wiele uwagi poświęcono nowej strukturze organizacyjnej oraz zmianom w statucie IFLA. Sprawy te były omawiane na posiedzeniach plenarnych i na zebraniu Zarządu Fachowego (Professional Board), do którego wchodzi członkowie Komitetu Konsultatywnego, przewodniczący i sekretarze poszczególnych sekcji i komisji IFLA. Komisję Teorii i Badań Bibliotekoznawczych IFLA reprezentowała na tym pierwszym spotkaniu niżej podpisana.

W poszczególnych sekcjach i komisjach realizowano własne merytoryczne programy: wygłaszano referaty, toczono spory, formułowano tematy badawcze, które należy podjąć w przyszłości. I choć wiele spraw związanych z nową strukturą IFLA wymaga jeszcze dopracowania i przedyskutowania, to jednak obserwuje się, że życie tej wielkiej międzynarodowej organizacji bibliotekarskiej wraca powoli do normy. Obszerne sprawozdanie z Sesji ukaże się w *Przeglądzie Bibliotecznym*; tutaj postaramy się omówić kilka spraw, które z pewnością zainteresują naszych czytelników.

1. Badania bibliotekoznawcze

Współczesna organizacja bibliotek, rozwój usług informacyjnych i udostępnianie materiałów gromadzonych w bibliotekach różnych typów rodzą coraz więcej problemów, których nie da się rozwiązać jedynie na podstawie doświadczeń praktycznych. Szersze zastosowanie urządzeń technicznych w bibliotekach, zwłaszcza komputeryzacja procesów związanych z gromadzeniem, opracowywaniem i informowaniem o posiadanych zasobach stwarza nowe sytuacje organizacyjne i ekonomiczne, które powinny być włączone do programów badawczych.

Nowy kształt katalogu bibliotecznego w postaci drukowanej lub zmikrofizowanej, rozwijająca się reprografia, nowe typy materiałów gromadzone w bibliotekach: filmy, wideokasety, płyty, rozwijająca się współpraca bibliotek różnych typów w regionie i w skali krajowej oraz wiele innych zagadnień powodują, że zainteresowanie wynikami badań bibliotekoznawczych jest w IFLA bardzo duże. I to nie tylko w Komisji Teorii i Badań Bibliotekoznawczych, ale również w Sekcji Bibliotek Narodowych i Uniwersyteckich, w Sekcji Bibliotek Szkolnych, Sekcji Szkół Bibliotekarskich i innych. W polu widzenia znajdują się głównie problemy związane z programowaniem badań, ich koordynacją w skali krajowej i międzynarodowej, określeniem najważniejszych tematów, które powinny być podjęte przez ośrodki bibliotekoznawcze.

Komitet Konsultacyjny Rady Głównej IFLA na 42. Sesji w Lozannie.

O rzeczywistym zainteresowaniu problematyką badawczą świadczy między innymi duża frekwencja na otwartym zebraniu Komisji Teorii i Badań Bibliotekoznawczych (80 osób) i na zebraniu Podsekcji Bibliotek Uniwersyteckich (50 osób), gdzie w licznych referatach bądź to informowano o konkretnych wynikach badań, bądź też postulowano najpilniejsze tematy, które należy podjąć w przyszłości. Do najczęściej wymienianych należały problemy organizacji sieci bibliotek w obrębie uczelni wyższej, współpraca bibliotek uniwersyteckich z bibliotekami publicznymi w układzie regionalnym i w skali krajowej, gromadzenie i zasady selekcji zbiorów w bibliotekach wyższych uczelni, system wypożyczeń międzybibliotecznych itp.

2. Biblioteki publiczne

Niewątpliwą zasługą IFLA jest stworzenie sprzyjającej atmosfery dla prezentacji osiągnięć bibliotekarstwa krajów rozwijających się. Referat A.G.T. Ofori, dyrektora zarządu bibliotecznego Ghany, zawierał ocenę współczesnego stanu bibliotekarstwa afrykańskiego. Rozwój bibliotekarstwa afrykańskiego jest bardzo świeżej daty. Momentem przełomowym było wydanie w 1950 r. pierwszej ustawy bibliotecznej w Ghanie, która stała się wzorem dla innych krajów afrykańskich. W tym samym roku powołano zarząd biblioteczny. Zorganizowane przez UNESCO w 1953 r. seminarium na temat rozwoju bibliotek publicznych w Afryce umożliwiło sformułowanie najważniejszych kierunków jego działania. Jako główne wymieniono wówczas: (1) określenie podstawy prawnej dla rozwoju bibliotek publicznych, (2) powołanie państwowej instytucji do kierowania i kontrolowania tego rozwoju, (3) wyznaczenie szkół wyższych, które mogłyby podjąć kształcenie bibliotekarzy, (4) powołanie stowarzyszenia bibliotekarskiego uwzględniającego zróżnicowany stopień rozwoju poszczególnych krajów afrykańskich.

Dopiero w początku lat sześćdziesiątych powołano centralne zarządy biblioteczne w Kenii, Ugandzie, Tanzanii i Malawii. W tej części Afryki, w której dominuje język angielski, organizacja bibliotek wzorowana jest na systemie angielskim. W Dakarze, Senegal, Togo, Kamerunie, Dahomeju (dawnych koloniach francuskich) sytuacja bibliotek przedstawia się gorzej. Nie powołano tam centralnych zarządów, a biblioteki działają przeważnie w miastach. Po okresie dość dużego zainteresowania, jakie przejawiały rządy poszczególnych krajów afrykańskich sprawami bibliotek w latach pięćdziesiątych, dalszy ich rozwój okazał się trudny. Niektóre rządy przeznaczają na rozwój oświaty 1/3 całego budżetu państwowego, ale biblioteki nie są w tych wydatkach uwzględniane. Nie dla wszystkich bowiem związek między pracą bibliotek a rozwojem oświaty jest oczywisty. Poglądy władz centralnych na ten temat przejmują władze lokalne, które nie wykazują większego zainteresowania bibliotekami. We wszystkich krajach afrykańskich budżety na działalność bibliotek są wielce niedostateczne. W niektórych krajach, na przykład w Tanzanii, wybudowano wiele nowych placówek, ale na dużych obszarach kraju nie ma w ogóle bibliotek.

Biblioteki afrykańskie odczuwają wielki niedostatek książek. Produkcja wydawnicza na skalę przemysłową nie istnieje. Zaopatrzenie bibliotek uzależnione jest od importu i od wymiany, co jest kosztowne, zwłaszcza wobec postępującej w krajach zamożnych inflacji. Na rynku wydawniczym znajduje się około 900 tytułów w języku Swahili, co nie zaspokaja

potrzeb, zwłaszcza w zakresie literatury dziecięcej. Reszta to książki w języku angielskim i francuskim. W Międzynarodowym Roku Książki (1972) w Nigerii, Kamerunie i Ghanie powołano specjalne instytucje (Book Development Councils), które planują działalność wydawniczą zgodnie z rozwojem społecznym i ekonomicznym poszczególnych krajów.

Na całym kontynencie afrykańskim powstało dotąd 6 szkół bibliotekarskich. Dwie w Nigerii, po jednej w Ghanie, Ugandzie, Etiopii i w Dakarze. Szkoła w Dakarze kształci bibliotekarzy dla wszystkich krajów z językiem francuskim. Najwyższy poziom mają szkoły bibliotekarskie w Nigerii. W dalszym ciągu nie utworzono silnego stowarzyszenia zawodowego, które reprezentowałoby bibliotekarstwo wobec władz centralnych i lokalnych. Odczuwa się również brak czasopism fachowych. Autor referatu postulował również potrzebę badań, zwłaszcza w zakresie zainteresowań czytelniczych. Nie ulega wątpliwości, że bibliotekarstwo afrykańskie oczekuje pomocy materialnej i merytorycznej ze strony krajów rozwiniętych, w tym również od UNESCO i IFLA.

3. Biblioteki szpitalne

Podsekcja Bibliotek Szpitalnych konsekwentnie popularyzuje działalność bibliotek dla chorych i fizycznie upośledzonych. Tak się złożyło, że właśnie w Szwajcarii (Bern) odbył się w 1938 r. międzynarodowy kongres bibliotek szpitalnych. Fakt ten przypominał w swoim referacie o bibliotekach szpitalnych w Szwajcarii C. Hoffmann — bibliotekarka szpitalna z Genewy. W roku 1949 szwajcarskie stowarzyszenie instytucji szpitalnych (VESKA) powołało do życia szwajcarskie stowarzyszenie bibliotek szpitalnych. Rozwinęło ono wszechstronną działalność, nawiązując kontakty z zarządami szpitali, sporządzając listy książek polecanych dla bibliotek szpitalnych, organizując wspólnie z organizacją Czerwonego Krzyża kursy dla bibliotekarzy itp.

Aktualnie w Szwajcarii są trzy typy bibliotek szpitalnych:

1. Biblioteki, które otrzymują książki z centralnej biblioteki specjalnej (the Library for Everyone).
2. Biblioteki, które są tak jak w krajach skandynawskich zakładane przez biblioteki publiczne.
3. Biblioteki zakładane przez zarządy szpitalne, w których pracują etatowi bibliotekarze (Bazylea, Zürich).

Wszystkie te biblioteki kompletując swoje zbiory muszą respektować różnicowania językowe, religijne i polityczne społeczeństwa szwajcarskiego. W referacie C. Hoffmann znajdują się również opisy wywiadów z ludźmi chorymi na temat potrzeby czytania książek oraz ulubionych lektur.

4. Biblioteki szkolne

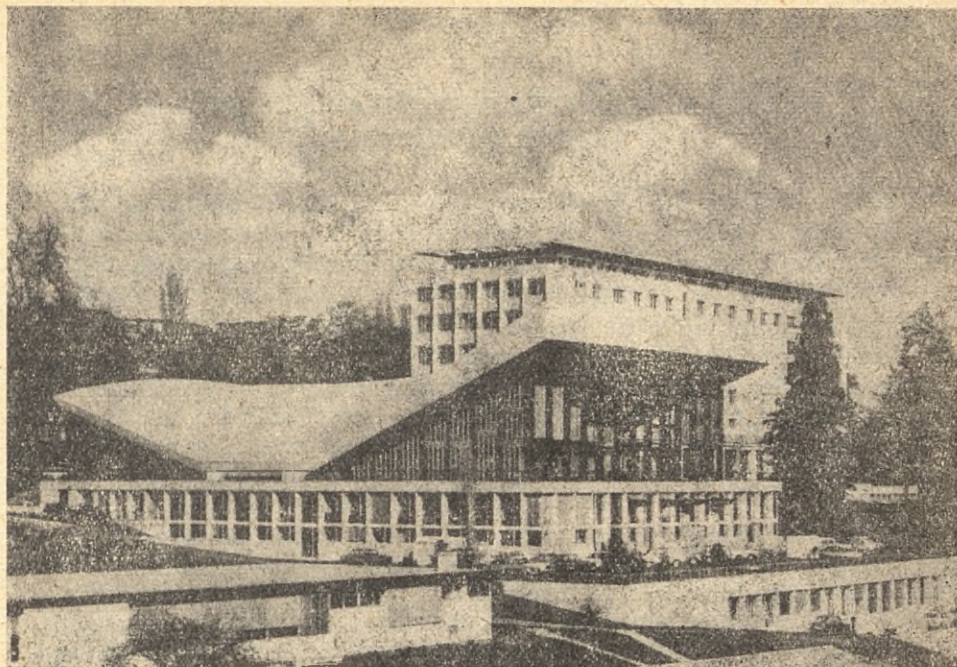
Dobrze się stało, że wśród licznych referatów znalazło się ciekawe opracowanie D.P. Bakera: *Programy bibliotek szkolnych a udostępnianie informacji (School and Public Library Programs and Information Dissemination)*. Autor jest koordynatorem w Centrum Bibliotecznej Służby Audiowizualnej w Stanford (USA), instytucji nowej, współdziałającej ze szkołami i z bibliotekami. Szersze zastosowanie środków audiowizualnych w szkolnictwie i w bibliotekarstwie D.P. Baker traktuje jako rezultat rozwoju szeroko pojętej informacji, która przenika współcześnie

wszystkie dziedziny życia społecznego. Urządzenia techniczne: radio, telewizja, magnetofon zadomowiły się w rodzinie, szkołach i bibliotekach. Stąd konieczność nowego rozumienia procesów związanych z uczeniem się, zdobywaniem wiedzy, oświatą, w których coraz większą rolę odgrywają środki audiowizualne. W Stanach Zjednoczonych oprócz nauczycieli i bibliotekarzy pojawił się w ostatnim dziesiątku lat zawód specjalisty w zakresie materiałów audiowizualnych (*liberary-media specialist*), coraz częściej spotykany w szkołach i w bibliotekach. Biblioteki publiczne, włączając się do najrozmaitszych programów oświatowych dla dorosłych, coraz intensywniej wykorzystują urządzenia audiowizualne. Biblioteka publiczna była i jest ośrodkiem wpływającym na rozwój oświaty w określonym środowisku. Współcześnie formy działania szkoły i biblioteki publicznej upodobniają się, a coraz szersze zastosowanie urządzeń audiowizualnych podnosi jakość kształcenia szkolnego i pozaszkolnego. I wśród bibliotekarzy, i wśród nauczycieli dominuje przekonanie, że stosowanie środków audiowizualnych jest absolutną koniecznością we współczesnym nauczaniu i że wykorzystanie ich musi być wszechstronne. Uczeń powinien sam posługiwać się wszystkimi urządzeniami audiowizualnymi i szkoła musi go do tego przysposobić. Każdy pokój do nauki powinien stać się centrum urządzeń audiowizualnych, a uczeń i nauczyciele powinni swobodnie się nimi posługiwać.

Coraz szersze wykorzystanie urządzeń audiowizualnych w kształceniu występuje również w innych krajach. O doświadczeniach szwajcarskich w tym zakresie informował referat L. Scherrer: *Przemiana bibliotek szkół średnich w wieloprzekazowe ośrodki informacji* (*The conversion of secondary school libraries into multimedia centres*). Biblioteki szkolne były długo traktowane jako instytucje służące rekreacji uczniów — pisze autorka. Zmiany, jakie obserwuje się we współczesnej dydaktyce, spowadzają się do przekazywania uczniom metod pracy naukowej, natomiast nauczyciele nie są w stanie przekazać ogromu informacji, płynącej ze środków masowego przekazu, ani nawet jej uporządkować. Niemniej szkoła nie może ignorować faktu, iż w procesie przyswajania wiedzy uczestniczą oprócz książki również i inne źródła: film, telewizja, dokumenty życia społecznego. Toteż w kantonie genewskim zaczęto tworzyć w latach siedemdziesiątych w szkołach średnich specjalne ośrodki (*multimedia centres*), w których oprócz zbiorów książkowych w bibliotece gromadzi się przeźrocza, kasyety, płyty, taśmy magnetofonowe, dokumenty życia społecznego itp. Dostęp do tych zbiorów jest wolny i każdy uczeń i nauczyciel może z nich korzystać bez żadnych ograniczeń. Centrum, które zorganizowano w 1974 r. w szkole: College Voltaire, może pomieścić naraz około 100 osób. Cieszy się ono dużym zainteresowaniem młodych nauczycieli, którzy chętnie poszukują nowych metod nauczania. Organizacja takich ośrodków w innych szkołach może się upowszechniać w przyszłości pod warunkiem umożliwienia bibliotekarzom zdobycia odpowiedniego przeszkolenia w zakresie pracy z materiałami audiowizualnymi.

5. Administracja biblioteczna

Z inicjatywy niżej podpisanej, jako przewodniczącej Komisji Teorii i Badań Bibliotekoznawczych, doszło do pierwszego spotkania Grupy Okrągłego Stołu Inspektorów Bibliotecznych. Podstawą do dyskusji było moje wprowadzenie informujące o polskich doświadczeniach w zakresie

Gmach Politechniki w Lozannie.

współpracy Instytutu Książki i Czytelnictwa i Ministerstwa Kultury i Sztuki w dziedzinie bibliotekarstwa publicznego. Podczas tego pierwszego spotkania inspektorzy biblioteczni zapoznali się z dwoma krótkimi referatami: H. Brouwera, przedstawiciela Państwowej Inspekcji Bibliotek Publicznych w Holandii, który omówił zasady organizacyjne bibliotek publicznych w tym kraju, oraz A.C. Jonesa i P.H. Sewella, przedstawicieli Działu Bibliotek w Departamencie Oświaty i Nauki w Wielkiej Brytanii, którzy skupili swoją uwagę na problemach administrowania i kierowania bibliotekami.

W dyskusji podnoszono duże zróżnicowanie w uprawnieniach centralnych ośrodków administracji bibliotecznej w poszczególnych krajach. Postanowiono przeto, że Else Granheim, dyrektorka Państwowej Inspekcji Bibliotecznej w Oslo, i niżej podpisana opracują i roześlą do zainteresowanych kwestionariusz problemowy, który zorientuje grupę inspektorów bibliotecznych w strukturze organizacyjnej centralnych ośrodków administracji bibliotecznej. Informacje zawarte w tym kwestionariuszu będą pomocne w sformułowaniu programu działania tej nowej grupy problemowej IFLA.

Jadwiga Kołodziejka

BUDYNEK MIEJSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ W KUOPIO (FINLANDIA)

W 1967 r. oddano do użytku nowy gmach biblioteki publicznej dla liczącego około 70 000 mieszkańców miasta Kuopio, położonego na pojezierzu wschodnio-fińskim. Kuopio stanowi ośrodek administracyjny, handlowy i przemysłowy oraz skupia ruch turystyczny w tym rejonie Finlandii.

Biblioteka publiczna w Kuopio pełni rolę biblioteki miejskiej i prowincjonalnej (Finlandia dzieli się na 12 prowincji).

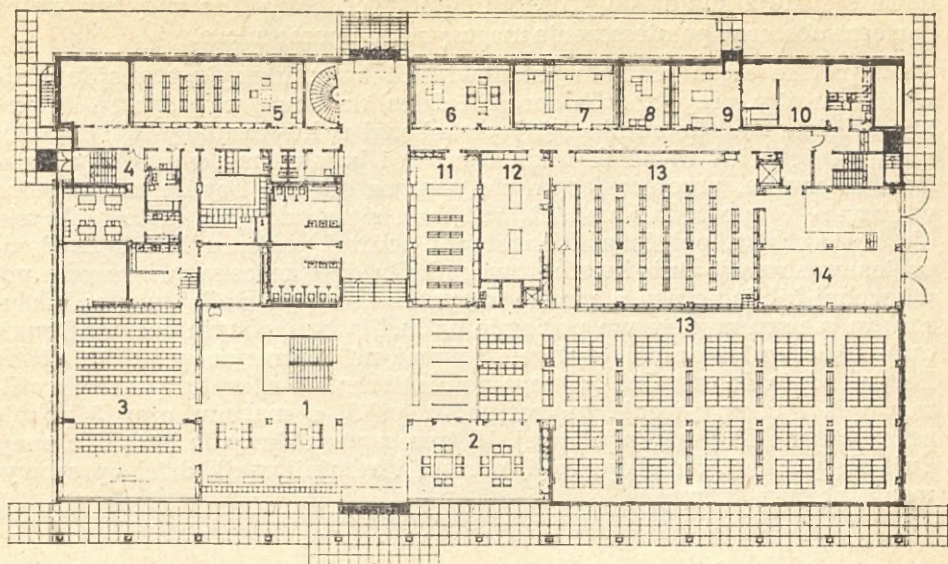
Nowoczesność tej biblioteki przejawia się głównie w rozwiązaniach konstrukcyjnych i architektonicznych, w różnorodności zbiorów, sposobie ich prezentowania i udostępniania oraz w wielofunkcyjności. Natomiast czynności biblioteczne wykonywane są tradycyjnie bez mechanizacji lub automatyzacji.

Wnętrze biblioteki publicznej w Kuopio jest tak rozplanowane, aby stworzyć warunki dobrej komunikacji między pomieszczeniami i zapewnić najwłaściwsze rozmieszczenie poszczególnych stanowisk działalności bibliotecznej. Architektowi udało się połączyć wymagania praktyczne i wygląd estetyczny w jedną harmonijną całość, uzyskać wrażenie przestronności pomieszczeń bibliotecznych i atmosfery sprzyjającej skupieniu.

Na parterze usytuowany jest obszerny hall wejściowy z szatnią oraz z dużą przestrzenią na cele wystawowe. Obok, na tym samym poziomie, znajduje się czytelnia dzienników (21 miejsc) i duża sala wykładowa (165 miejsc), którą można przedzielić ruchomą ścianą na 2 mniejsze sale. W sali wykładowej umieszczone są głośniki stereofoniczne, umożliwiające słuchanie koncertów z płyt. Sala posiada również składane urządzenia pozwalające na organizowanie przedstawień teatru lalkowego. Z salą wykła-

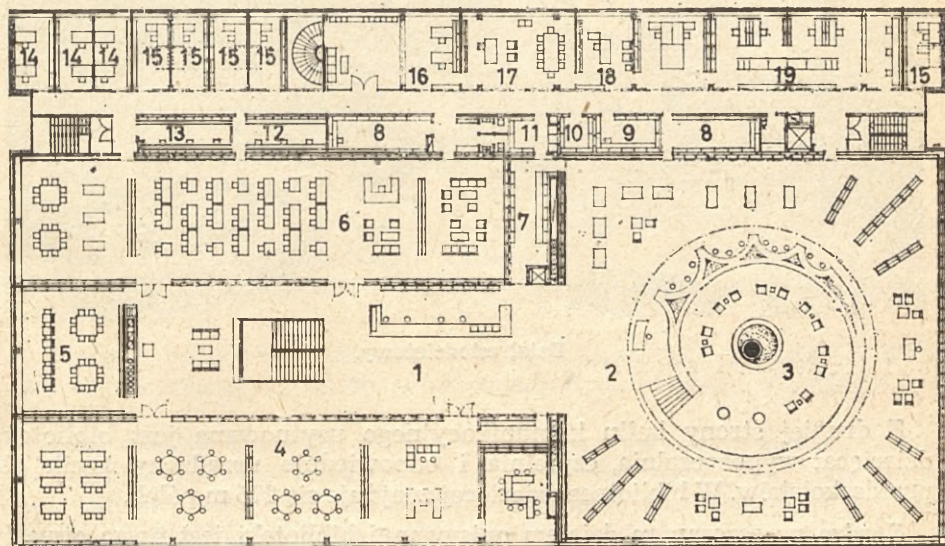
Budynek Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kuopio.

Rzut parteru.

1 — hall wejściowy i wystawowy; 2 — czytelnia dzienników; 3 — sala wykładowa; 4 — wejście, szatnia i kantyna dla personelu; 5 — studio nauki języków obcych; 6 — wypożyczenia międzybiblioteczne; 7 — konserwacja zbiorów i materiały wystawowe; 8 — zbiory bibliotek objazdowych; 9 — uwielokrotnianie dokumentów; 10 — pomieszczenia dozorczy; 11 — urzędzenia audiowizualne; 12, 13 — pomieszczenia magazynowe; 14 — garaż i pomieszczenie przeładunkowe.

Rzut piętra.

1 — hall komunikacyjny; 2 — hall ze zbiorami książek i katalogami; 3 — dział młodzieżowy; 4 — dział dziecięcy; 5 — dział muzyczny; 6 — czytelnia główna; 7 — sortownia; 8 — magazynowe pomieszczenia pomocnicze; 9 — archiwum; 10 — dział egzemplarzy wartościowych; 11 — magazyn druków; 12 — pracownia mikrofilmowa; 13 — pracownia kartograficzna; 14 — pracownie naukowe; 15 — pomieszczenia biurowe; 16 — sekretariat; 17 — gabinet dyrektora; 18 — gabinet pomocniczy; 19 — dział opracowania zbiorów.

dową sąsiaduje kabina do projekcji filmowych. Poza tym znajdują się na parterze obszerne pomieszczenia magazynowe i pomocnicze.

Na piętrze część centralną stanowi hall komunikacyjny; znajdują się w nim pulpity, przy których dorośli i dzieci dokonują wypożyczeń i zwrotów książek. Hall komunikacyjny przechodzi w kwadratowy hall ze zbiorami książek (860 m półek wzdłuż ścian) i katalogami, oświetlony światłem dziennym, przesącza się poprzez szklaną kopułę umieszczoną w stropie. Bezpośrednio pod nią znajduje się atrakcyjna część biblioteki dla nastolatków, położona kilka stopni poniżej poziomu hallu. To dwupoziomowe rozwiązanie kwadratowego hallu daje znaczne zwiększenie powierzchni bibliotecznej, a przede wszystkim zachęca do lektury w luksusowym zaciszu na niższym poziomie hallu. Na tym samym poziomie znajduje się również zespół czytelni głównej na 74 miejsc z 307 m półek. Bezpośrednio do czytelni przylega pomieszczenie z aparaturą do mikrofilmowania i odczytywania mikrofilmów, pokój z mapami oraz 3 pokoje przeznaczone do pracy naukowej. W tym samym skrzydle budynku znajdują się pomieszczenia dyrekcji, obsługi i administracji, dział opracowywania zbiorów i inne.

Dział młodzieżowy.

Z drugiej strony hallu komunikacyjnego usytuowana jest biblioteka dziecięca: wypożyczalnia, czytelnia i odpowiednio urządzony kącik dla przedszkolaków. W bibliotece dziecięcej znajduje się 275 m półek.

Bardzo uczęszczanym działem opisywanej biblioteki jest nowo otwarty (w 1975 r.) dział muzyczny z dużym zbiorem płyt i kaset. Bogaty i aktualizowany zbiór nagrań, funkcjonalne wyposażenie wnętrza ze słuchawkami stereofonicznymi przy każdym miejscu ściągają wielu, szczególnie młodych miłośników muzyki, poezji, bajek itp. Aparatura do odtwarzania z płyt i taśm jest całkowicie zautomatyzowana. W skład zbiorów muzycznych wchodzi również nuty, partytury i czasopisma muzyczne.

Czytelnia główna.

W 1975 r. otwarto również studio nauki języków obcych, w którym mieszkańcy miasta mogą za pomocą nowoczesnej aparatury uczyć się indywidualnie lub grupowo języków obcych. Z sali do nauczania grupowego (21 kabin) korzystają szkoły średnie i wyższe, instytuty i inne instytucje miejskie.

Komunikację między piętrem i parterem ułatwiają windy, z których jedna przeznaczona jest do transportu książek, inna w hallu wejściowym — do przewozu osób starszych i inwalidów.

Powierzchnia biblioteki publicznej w Kuopio wynosi około 4600 m kw., kubatura — 23000 m sześć. Licząc się z przyszłym rozwojem biblioteki zarezerwowano na rozbudowę ok. 1600 m kw.

Półki i wszystkie inne sprzęty w pomieszczeniach dla publiczności wykonane są z drzewa dębowego na specjalne zamówienie tej biblioteki, pozostałe pomieszczenia (biurowe i magazynowe) zostały wyposażone w meble standardowe.

Miejska Biblioteka Publiczna w Kuopio dysponuje ponadto 10 filiami na terenie miasta i 5 filiami w szpitalach oraz dwiema bibliotekami objazdowymi.

Ilość tomów wynosiła w 1975 r. w samej bibliotece głównej 184 445, a łącznie ze zbiorami wszystkich filii — 279 035 tomów. Przy opracowywaniu zbiorów stosuje się klasyfikację dziesiętną Deweya. W 1975 r. było zarejestrowanych 30 882 użytkowników, co stanowi 43,1 proc. mieszkańców Kuopio. Przedmiotem wypożyczeń do domu są wszystkie zbiory, bez względu na to, czy są umieszczane w salach dostępnych dla czytelnika, czy w magazynach.

Biblioteka pełniąca tak różnorodne i liczne funkcje zatrudnia 17 osób z odpowiednim wykształceniem fachowym w zakresie bibliotekarstwa i bibliotekoznawstwa oraz 12 osób personelu pomocniczego.

BIBLIOTEKI PUBLICZNE A ROZWÓJ SPOŁECZNY (na przykładzie bibliotekarstwa szwedzkiego)*

Szwedzki ruch robotniczy, który rozwinął się w latach osiemdziesiątych XIX wieku, zwracał dużą uwagę na rolę słowa pisanego w rozwoju człowieka. Walcząc o równość praw, równe możliwości uczestnictwa w kulturze intelektualnej i materialnej, dostrzegano biblioteki jako instytucje sprzyjające kształtowaniu się świadomości klasowej robotników. Biblioteki robotnicze były zakładane na przełomie XIX i XX wieku. Zawierały głównie literaturę krytyczną wobec społeczeństwa, zarówno polityczną, ekonomiczną, jak społeczną. Preferowały literaturę piękną szwedzkich i zagranicznych autorów wywodzących się z klasy robotniczej. Choć biblioteki te były subwencjonowane z kas municypalnych, otrzymywały znacznie mniejsze fundusze niż biblioteki publiczne, notując równocześnie większą ilość wypożyczeń. Personel bibliotek robotniczych rekrutował się głównie z klasy robotniczej, podobnie jak personel bibliotek publicznych rekrutował się głównie z innych klas społecznych¹.

Historia bibliotek publicznych w Szwecji wskazuje na to, że były one traktowane jako instytucje, dzięki którym środowiska burżuazyjne wpływały na zainteresowania kulturalne robotników. Bogaci mieszczaństwo, którzy ofiarowywali swoje księgozbiory i duże sumy pieniędzy, mniej lub bardziej świadomie czynili to w celu „podniesienia kultury klas niższych”, czyli przekazania klasie robotniczej elementów kultury mieszczańskiej. Proces nasycania bibliotek publicznych kulturą mieszczańską miał w Szwecji charakter szczególnie intensywny na przełomie lat dwudziestych i trzydziestych. W tym czasie klasa robotnicza nie zwracała szczególnej uwagi na to zjawisko, zbyt pochłonięta walką o poprawienie warunków materialnych i przekonana, że w momencie, kiedy nierówność ekonomiczna zostanie przezwyciężona, problemy różnic kulturowych zanikną w sposób automatyczny. Równocześnie przywódcy robotniczy nie mieli jasno ukształtowanych poglądów na temat perspektyw rozwoju kulturalnego klasy robotniczej.

Duński autor, Carl Trik Bay, analizując poglądy przywódców robotniczych tych lat na temat rozwoju kulturalnego klasy robotniczej wyróżnia dwie zasadnicze teorie: teorię wyrównania i teorię kompensacji. *Teorię wyrównania* stworzyła socjaldemokracja. Zakłada ona, że poprzez odpowiednio zbudowany system szkolnictwa umożliwiający robotnikom dostęp do kształcenia, kultura klas średnich, kultura burżuazyjna, zostanie przez nich przetworzona i przyswojona. *Teoria kompensacji* zakłada, że socjaldemokratyczna polityka kulturalna powinna dążyć do zastąpienia istniejącej kultury mieszczańskiej przez kulturę wytworzoną przez samych robotników. Teoria ta wiązała się z programem Szwedzkiej Partii Komunistycznej tego okresu.

* Artykuł został opracowany na podstawie referatu K. Osscarrson: *Books at the job*, wygłoszonego w czasie Europejskiego Seminarium Bibliotecznego w Liverpoolu (4-12 września 1975).

¹ Biblioteki robotnicze zaczęły zanikać w Szwecji w latach trzydziestych XX wieku, wraz z dojściem do władzy partii socjaldemokratycznej.

W końcu zwyciężyła teoria wyrównania (w związku z politycznym zwycięstwem socjaldemokracji). A skutki? W chwili obecnej zaledwie 30% społeczeństwa korzysta z bibliotek publicznych. Większa część nie korzystających pochodzi z klasy robotniczej. Oto głos stoczniozca z Malmö:

»Nie czuję tego jako czegoś należącego do mojego świata. To coś podobnego do muzeum. Wszyscy chodzą dookoła szepcząc coś i są z tym tak daleko ode mnie.«²

Robotnica z fabryki włókienniczej w Malmö mówi o bibliotece tak:

»Nie lubię jej. Nie sędę, że jest ona przeznaczona dla ludzi starszych. Sędę, że jest przeznaczona dla ludzi młodych, którzy mają wspólny język. Ja tego nie czuję. I jest tam tak wielu ludzi siedzących i coś studiujących. Czuję się taka mała, kiedy tam wejędę. Nie wiem, dlaczego.«³

Współcześnie Szwecja szczyti się najwyższą stopą życiową na świecie. Składają się na nią nie tylko rozmiary konsumpcji dóbr materialnych, ale rozbudowany system ubezpieczeń społecznych, zapewnione bezpieczeństwo dla ludzi starych i inwalidów, zlikwidowane bezrobocie, egalitarność zarobków osiągnana poprzez szeroko rozbudowany system podatków progresywnych. A jednak, mimo tych osiągnięć, społeczeństwo szwedzkie dzieli się nadal na biednych i bogatych. Jest prawdą, że Szwedzi mają lepsze mieszkania, większe możliwości kształcenia, większe możliwości bogatego i pełnego spędzania czasu wolnego, ale jak te możliwości wykorzystują?

Otóż mimo znanych i szeroko omawianych eksperymentów z reorganizacją taśmy produkcyjnej (np. w fabryce Volvo w Kalmarze) coraz więcej ludzi ocenia warunki pracy jako wyczerpujące fizycznie i umysłowo. Co trzeci Szwed pracuje w pyłe, dymie, gazie lub w otoczeniu innych zanieczyszczeń. Co piąty ma kłopoty z systemem nerwowym. Co dziesiąty ze snem. Co piąty czuje się stale zmęczony w ciągu tygodnia roboczego. Co trzeci zażywa lekarstwa przeciwbólowe.

Wyczerpanie pracą powoduje pasywność w spędzaniu czasu wolnego, wykreśla ostrą granicę między czasem wolnym i czasem pracy. W momencie popołudniowego odbicia karty zegarowej robotnik czuje się wolny i niezależny i za wszelką cenę stara się nie myśleć o swojej pracy. Nie chce podwyższać swoich kwalifikacji (zresztą nie ma w Szwecji ku temu specjalnych bodźców finansowych), jest zbyt zmęczony na aktywną działalność polityczną czy w związkach zawodowych, nie interesują go sąsiedzi ani znajomi. Zasiada przed telewizorem, który dostarcza dobrze przyrządzonego lekkiego programu, który nie zmusza go do myślenia. W czasie weekendu jedzie na ryby, byle dalej od domu, od hałasu i od ludzi. Oczywiście, nie ma tu miejsca na lekturę.

Bibliotekarze biblioteki publicznej w Malmö zdawali sobie sprawę z istniejącej w środowisku robotniczym sytuacji, rozpoczynając około r. 1970 eksperyment z wypożyczaniem książek w zakładach pracy. Wiedzieli, że nie mają wpływu na warunki pracy robotników; zdawali sobie sprawę z tego, że ich eksperyment może zakończyć się niepowodzeniem. Jednak podjęli tę pracę. Początkowo wystąpiły kłopoty ze skompletowaniem odpowiednich księgozbiorów i doбором personelu, trudności finansowe itp. Dyrekcje wielu fabryk z dużymi oporami decydowały się na

² K. Osscarrson: *Books and the job (op. cit.)*, s. 4.

³ *Ibidem*.

wpuszczenie bibliotekarzy na teren zakładów pracy. Po przełamaniu tych wstępnych trudności bibliotekarze przystąpili do właściwego działania.

Księgozbiory zostały ulokowane w stołówkach pracowniczych. Początkowy pomysł, aby lokować je na terenie hal fabrycznych, został odrzucony przez dyrekcje zakładów pracy. Stołówka pracownicza jest miejscem, gdzie robotnik spędza swój czas wolny (przerwy na posiłki nie są płatne), toteż zgodzono się, że będzie to odpowiednie miejsce na pracę bibliotekarską.

Księgozbiory nie miały katalogów (były jedynie zinwentaryzowane dla potrzeb bibliotekarza), wypożyczanie odbywało się bez żadnego odnotowywania — wystarczyło podejść, wziąć książkę i oddać ją — jeżeli się miało na to ochotę — po przeczytaniu.

Eksperyment poprzedzony był szeroką akcją propagandową wśród robotników. Jako najważniejsze zadanie traktowano bezpośredni kontakt bibliotekarza z czytelnikiem.

Bibliotekarze z Malmö zdecydowali się kompletować księgozbiory zakładowe podobnie jak w bibliotekach publicznych (2/3 literatury pięknej i 1/3 niebeletrystycznej), uwzględniając liczebność kobiet i mężczyzn w poszczególnych zakładach pracy. Tytuły z literatury pięknej wybierano takie, o których było wiadomo, że wywołają dyskusje, bowiem podnoszą w sposób niekonwencjonalny problemy społeczne. Książki te dotyczyły przeżycia życia robotników. Pewną część literatury pięknej stanowiła literatura komercyjna, początkowo ciesząca się największą popularnością.

W pierwszym roku eksperymentu zarejestrowano około 20 tys. wypożyczeń, co stanowiło 3-4 wypożyczenia na 1 robotnika. Rezultaty te oceniono jako sukces, ponieważ odnosiły się one do środowiska zupełnie nie rozczytanego. Obecnie bibliotekarze z Malmö projektują utworzenie robotniczych klubów książki w zakładach pracy i objęcie tą akcją większej ilości fabryk.

Dyrekcje dużych zakładów pracy są coraz bardziej zainteresowane przeznaczeniem dużych sum pieniężnych na rozwój działalności kulturalnej w zakładach pracy. Zainteresowanie to przejawia się w postaci budowania klubów i bibliotek przyzakładowych, korzystanie z których jest bezpłatne. Dobór księgozbiorów w tych bibliotekach uwzględnia interesy pracodawców. Eliminowane są książki podnoszące problemy walki klasowej i „buntownicze” wobec istniejącego porządku społecznego. Pracodawcy już dawniej inwestowali w czas wolny swoich pracowników budując przyzakładowe sklepy, kawiarnie itp. W ten sposób kontrolowano obieg pieniędzy zarobionych w danym zakładzie pracy. W tym przypadku usiłowano się kontrolować i wpływać na kształtowanie się poglądów robotników.

Bibliotekarze powiązani z ruchem socjaldemokratycznym i komunistycznym aktywnie weszli w środowisko robotnicze, zmierzając do:

- 1) przełamania bierności intelektualnej robotników, a co za tym idzie wzbogacenia ich życia w czasie wolnym od pracy;
- 2) wpływania — poprzez umiejętny dobór lektur — na kształtowanie się świadomości klasowej robotników.

Bibliotekarze podjęli zadanie uzupełniające działalność związków zawodowych, których głównym obowiązkiem jest formułowanie żądań robotników wobec pracodawców. W przyszłości bibliotekarze szwedzcy mają zamiar organizować spotkania autorskie, dyskusje polityczne, światopoglądowe itp. Celem tych działań jest wzbogacenie kultury robotniczej i zapobieganie procesowi wchłaniania jej przez kulturę mieszczańską.

NASI CZYTELNICY *piszą...*

MARIA TUTAJ

Wojewódzka Biblioteka Publiczna
Gdańsk

XXX-LECIE BIBLIOTEKI WEJHEROWSKIEJ

Biblioteka w Wejherowie rozpoczęła swoją działalność w 1946 r., a więc w bieżącym roku obchodzi XXX-lecie swego istnienia w Polsce Ludowej. W latach czterdziestych powstały też biblioteki gromadzkie w Rumi, Redzie, Luzinie, Donimierzu, Chwaszczynie i Strzeczcu.

W pierwszej połowie 1955 r., czyli po nowym podziale administracyjnym, w wyniku którego z powiatu morskiego utworzono dwa odrębne — pucki i wejherowski — powołano Powiatową i Miejską Bibliotekę Publiczną w Wejherowie, miejską w Rumi i 8 gromadzkich. W mniejszych wsiach działały 52 punkty biblioteczne. W placówkach tych było 39 302 woluminy i 7 627 czytelników, co stanowiło w tym czasie 12 proc. ogólnej liczby mieszkańców.

W latach pięćdziesiątych w rozwoju czytelnictwa na terenie powiatu wejherowskiego nie zanotowano większych osiągnięć. W tym czasie zwiększyła się jedynie sieć placówek bibliotecznych. W 1960 r. działało 15 bibliotek publicznych, 4 filie oraz 25 punktów bibliotecznych. W placówkach tych zanotowano 47 248 woluminów, 5 343 czytelników i 76 063 wypożyczeń. Nie były to najlepsze wyniki w porównaniu ze średnimi w województwie. Aby ten stan poprawić, Powiatowa Rada Narodowa uchwaliła w 1964 r. program rozwoju kultury w powiecie wejherowskim na lata 1964-1970. Był to szeroki program planowej działalności na polu kultury. Miał on na celu racjonalizację rozmieszczenia sieci placówek, poprawienie ich wyglądu i zwiększenie wyników pracy. Chodziło też o zintegrowanie poczynań instytucji państwowych i akty-

wu społeczno-kulturalnego, działającego w różnych organizacjach. W zakresie bibliotek i czytelnictwa założenia programowe zostały wykonane całkowicie. Powiat wejherowski w ciągu kilku lat osiągnął w rozwoju czytelnictwa nie tylko średnie wyniki wojewódzkie, ale w niektórych wypadkach i ogólnopolskie. Osiągnięcie to było tym większe, jeśli weźmie się pod uwagę, że jeszcze w początkach lat sześćdziesiątych zajmował jedno z ostatnich miejsc wśród powiatów w województwie. Sukcesy te zapoczątkował już rok 1964, kiedy to wejherowska biblioteka we współzawodnictwie o dyplom XX-lecia PRL zajęła pierwsze miejsce. Księgozbiór w latach 1964—1970 wzrósł z 64 414 do 155 215 woluminów. Tym samym zwiększył się procent ilości książek na 1 mieszkańca z 0,78 do 1,57, przy czym średnia wojewódzka w 1964 r. wyniosła 1,27 proc., a w 1970 r. — 1,5 proc. Dzięki dobremu rozpropagowaniu książek wzrosła liczba czytelników z 11 546 w 1964 r. do 18 246 w 1970 r. Procent czytelnictwa z 13 w 1964 r. (w skali wojewódzkiej 14,7) podniósł się do 18 i przekroczył średnią wojewódzka, która w tym czasie wynosiła 16,3 proc. W latach tych zanotowano też duży wzrost wypożyczeń ze 161 408 w 1964 r. do 323 450 w 1970 r.

W latach 1964—1970 nastąpił nie tylko duży rozwój czytelnictwa, ale także radykalnej zmianie uległa baza lokalowa bibliotek. Zmieniono na większe prawie wszystkie lokale bibliotek gromadzkich. Dużej poprawie uległ wygląd estetyczny tych bibliotek. Powstały nowe filie biblioteczne. Biblioteka w Redzie (od 1966 r. miejska), która dotąd

mieściła się w ciasnym lokalu miejscowej świetlicy Zakładów Elementów Budowlanych, otrzymała nowy pawilon. Nowe, samodzielne pomieszczenia otrzymała też Miejska Biblioteka w Rumi, gdzie w dotychczasowym jej lokalu utworzono filię. Było to możliwe dzięki takiej inicjatywie, jak ogłoszenie w 1966 r. „Roku bibliotek i czytelnictwa”, w 1967 r. „Roku punktów bibliotecznych”, a w r. 1968 „Roku współzawodnictwa o najlepszy lokal biblioteczny”. Był to konkurs dla rad narodowych, które wzmogły w tym czasie działania organizacyjne i finansowe na rzecz placówek bibliotecznych.

Wyróżniającym się dobrą pracą bibliotekom w Wejherowie, Rumi Strzeczpu nadano imiona wybitnych pisarzy regionu kaszubskiego, co łączyło się z wmurowaniem tablic pamiątkowych. I tak w 1966 r. Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Wejherowie otrzymała imię Aleksandra Majkowskiego. To samo imię od 1967 r. nosi Biblioteka Gminna w Strzeczpu, natomiast Miejska Biblioteka Publiczna w Rumi w tymże roku otrzymała imię Floriana Ceynowy.

Poza dużymi osiągnięciami w pracy bibliotek w omawianym okresie były też mankamenty. Jednym z nich była likwidacja czytelni w Wejherowie, kosztem której — na skutek wzrostu księgozbioru — musiano powiększyć wypożyczalnię. Placówka ta w najbliższym czasie wznowi działalność. Zapotrzebowanie wejherowskiego społeczeństwa na czytelnię jest tym większe, że młodzież studiująca na Uniwersytecie Gdańskim mogłaby korzystać z literatury naukowej i popularnonaukowej na miejscu, bez straty czasu na dojazd do Biblioteki PAN czy uniwersyteckiej. Tego typu zapotrzebowania czytelnicze starano się zaspokajać poprzez wypożyczenia międzybiblioteczne. Rocznie sprowadza się drogą wypożyczeń międzybibliotecznych kilkaset pozycji.

Drugim etapem rozwoju kultury w powiecie wejherowskim był uchwalony w 1971 r. program na lata 1971—1975.

W tym okresie wyniki pracy bibliotek na polu rozwoju czytelnictwa i zwiększania księgozbioru nie są mniejsze niż w pierwszym etapie planowego działania. Na koniec 1974 r. zanotowano 235 310 woluminów, 2,25 książki na 1 mieszkańca, 21 187 czytelników, co oznacza 20,3 proc. czytelników w stosunku do ogółu mieszkańców, oraz 371 137 wypożyczeń w skali powiatu.

W latach 1971—1975 nastąpiła dalsza poprawa warunków pracy bibliotek. Poprawa ta, wzrost księgozbiorów i czytelnictwa nie są jedynymi osiągnięciami.

Współpracując z Powiatową Komisją Związków Zawodowych Pwoiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna nawiązała bezpośredni kontakt z zakładami pracy, popularyzując na ich terenie czytelnictwo wśród robotników. Wiele zakładów pracy przekazało Bibliotece Powiatowej swoje skiegozbiory, w zamian na co otrzymały dobrze wyposażone punkty biblioteczne. Bibliotekarze pracujący na terenie tych zakładów mogli korzystać ze szkoleń zawodowych, organizowanych przez PiMBP.

Poprzez różnorodne formy pracy z czytelnikiem nie tylko propagowano czytelnictwo, ale próbowano rozwijać zainteresowania czytelników. Aby zwiększyć poczytność literatury popularnonaukowej, zwłaszcza społeczno-politycznej, we wszystkich bibliotekach powiatu wejherowskiego wydzielono specjalne kąciki tej literatury z wolnym dostępem do półek. Wiele starań poświęcono popularyzacji literatury społeczno-politycznej zakupując ją w większych ilościach. W gmachu KM PZPR w Wejherowie działa filia specjalistyczna (literatury społeczno-politycznej), która zdobyła już wielu czytelników.

W wejherowskich bibliotekach utworzono też kąciki literatury regionalnej, która cieszy się dużą popularnością wśród czytelników — zwłaszcza powieści marynistyczne.

Z nowościami czytelnicy mogli zapoznawać się poprzez stałe wystawy organizowane systematycznie we wszystkich bibliotekach.

Szczególnym powodzeniem w omawianym okresie, zwłaszcza na wsi, cieszyły się spotkania autorskie, które zbliżały czytelników do autora i odwrotnie. W czasie tych spotkań niejednokrotnie wywiązywały się gorące dyskusje. Ta forma pracy z czytelnikiem przyczyniła się do rozwoju czytelnictwa wśród robotników i chłopów, którzy dotąd zbyt rzadko sięgali po książkę. Zmierzając do popularyzacji czytelnictwa w tych grupach społecznych, założono filię biblioteczną w Nadolu, aby zapewnić pracownikom „Hydrobudowy” możliwość spędzania czasu wolnego z książką.

Do popularnych form pracy z czytelnikiem należały też takie akcje jak konkursy czytelnice — „Złoty kłós dla twórcy — Srebrny dla czytelników”, Ogólnopolski Konkurs Recytatorski, Dekada Książki Społeczno-Politycznej „Człowiek — Świat — Polityka” i inne. Poza tym biblioteki wejherowskie włączają się aktywnie do obchodów rocznic i świąt państwowych oraz literackich poprzez organizowanie tematycznych wystaw książek.

Dominującą rolę odgrywają biblioteki w czasie tradycyjnych Dni Kultury, Oświaty, Książki i Prasy, kiedy to szczególnie wzmaga się akcja organizowania wieczorów literackich, prelekcji, spotkań autorskich itp. Biblioteki wspólnie z Domem Książki organizują kiermasze, w których uczestniczą często autorzy książek, rozdając autografy i rozmawiając z czytelnikami. Do popularnych imprez literackich należą „Dekady Pisarzy Wybrzeża”, organizowane w celu popularyzowania literatury regionalnej.

Z czytelnikami najmłodszymi organizowano takie formy pracy jak teatrzyk kukiełek, wyświetlanie filmów-bajek, lekcje biblioteczne, opracowywanie tematycznych katalogów literatury dziecięcej, konkursy czytelnice i rysunkowe, zgaduj-zgadule literackie. Bibliotekarze nawiązali ścisłą współpracę ze szkołami i przedszkolami, na terenie których organizują imprezy czytelnice dla dzieci i młodzieży.

Znaczną część imprez organizowano przy współpracy z organizacjami społeczno-kulturalnymi, jak: Gdańskie Towarzystwo Przyjaciół Sztuki i Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie. Do najważniejszych należą: wystawa ceramiki kaszubskiej; współorganizacja sesji poświęconej współczesnemu regionalizmowi; jubileusz 35-lecia pracy twórczej poety i kompozytora kaszubskiego Jana Trepczyka; współudział w przygotowaniu spotkań ze Zbigniewem Cybulskim, Jerzym Waldorffem oraz Mieczysławem Rakowskim. Biblioteka w Wejherowie wspólnie ze Zrzeszeniem Kaszubsko-Pomorskim wydała w 1966 r. *Informator: Wiadomości prasowe o powiecie wejherowskim*.

Wymienione formy działania dały znakomite efekty w powiększaniu szeregów czytelnicznych oraz skupianiu wokół bibliotek stałego aktywu społecznego w kołach przyjaciół bibliotek. Jednym z najaktywniejszych jest Koło przy Wypożyczalni Miejskiej w Wejherowie, które liczy 286 członków. Członkowie Koła wkładają dużo pracy i czasu we współorganizację imprez czytelnicznych, przez co przyczyniają się do popularyzacji książki w społeczeństwie.

W końcu 1975 r. w 6 bibliotekach na terenie Wejherowa zanotowano 83 367 woluminów (2,3 książki na 1 mieszkańca), 9 066 czytelników (25 proc.), 138 251 wypożyczeń, co stanowi 15,2 wypożyczeń na 1 czytelnika. Są to dobre wyniki, jeśli porównać z analogicznymi danymi w skali wojewódzkiej i krajowej. Jedynie ilość wypożyczeń na 1 czytelnika jest nieco niższa.

Za dobre wyniki pracy wejherowska biblioteka została wyróżniona przez Ogólnopolski Komitet FJN Odznaką Tysiąclecia Państwa Polskiego, nagrodą „Remusa” przyznaną przez Gdańskie Towarzystwo Przyjaciół Sztuki oraz medalem „Zasłużonym Ziemi Wejherowskiej” przyznawanym przez Powiatową Radę Narodową w Wejherowie oraz wieloma dyplomami uznania.

Na zakończenie należy wspomnieć o roli, jaką pełni biblioteka w Wejhero-

wie w nowej strukturze organizacyjnej. Od ubiegłego roku mieści się tu siedziba Oddziału Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Gdańsku. Do zadań wejherowskiej biblioteki należy zakup i opracowanie księgozbioru dla pięćdziesięciu placówek terenowych oraz opieka merytoryczna i kontrola pracy tych bibliotek.

XXX-lecie Biblioteki Publicznej w Wejherowie zbiegło się z obchodzonym „Rokiem Bibliotek i Czytelnictwa” ogłoszonym z okazji XXX rocznicy uchwalenia Dekretu o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi. Jest to szczególnie okazja do wzmożenia wysiłków, aby osiągnąć jeszcze lepsze niż dotychczas wyniki pracy.

FELIETON

bibliograficzny

„KSIĄŻKI O KSIĄŻCE” — TAK I NIE

Na naszym podręcznym regale rozrasta się żółto-szara plama. Tworzą ją tomy serii „Książki o książce”, które już piętnaście lat wpływają do naszych księgozbiorów. W księgarniach ukazały się w latach 1960—1975 — 23 tytuły. Przedni to pomysł, aby dać osobom zainteresowanym łatwy dostęp do spraw książki, równocześnie okazja do twórczego uporządkowania i skomasowania wiadomości, których zdobycie wymagało dotychczas szperania w źródłach polskich i obcojęzycznych. Czasem mamy tu do czynienia z opracowaniami oryginalnymi, opartymi o własne badania. Wraz z narastaniem kolejnych tomów „Książek o książce” powstaje warsztat konieczny dla każdego bibliotekarza, wydawcy, księgarza, bibliofila, który, co prawda nigdy nas nie zadowoli w tej dziedzinie, w której czujemy się kompetentni, pozwoli jednak bez trudu wyjrzeć poza opłotki swej specjalizacji. Chwała za to oficynie „Ossolineum”.

Wiele czemuż u licha poświęcacie felieton, który z istoty swego gatunku nie znosi zdawkowych pochwał? Oto, kiedy spojrzymy na półkę, pełną lepszych i gorszych tomów serii, obok zachwytyłów rodzą się pewne wątpliwości: czy aby wydawcy jasno uświadamiają sobie cel serii, co będzie, gdy zamiast dwudziestu paru na półce stać będzie pięćdziesiąt, a może kiedyś sto tomów? Czy nie jest to wizja nieco przerażająca? Pomijamy sprawę raczej niefortunnej szaty graficznej: za parę lat, gdy opadną i rozkruszą się ostatnie celofanowe koszulki i wszystkie białe-kremowe okładki będą wydane na pastwę brudu, biblioteczka będzie przedstawiała obraz żałosny. Zresztą sam pomysł powrócenia do klasycznej formy oprawy: płócienny grzbiet — papierowa okleina, wydaje się szczęśliwy, może jednak bez zatraty cech identyfikacyjnych serii można by zmienić jej kolorystykę, przyciemnić grzbiet, „złamać” biel okładki. Ale nie to główna przyczyna niepokoju. Seria, jak wiele podobnych imprez, zaczyna chorować na elephantiasis — wydawcy rozumują prawdopodobnie w ten sposób: jeśli seria chwyciła, to konieczne jest jej utrzymanie, tyle a tyle planowanych tomów rocznie. W ten sposób powstają serie — mamuty, których nie może zgromadzić nie tylko prywatny zbieracz, ale i niejedna biblioteka. Podobną chorobę przechodzą i inne wydawnictwa, np. owo „O życiu codziennym”, a nawet Biblioteka Narodowa, która była kiedyś pomysłem jako podręczny zbiór najistotniejszych tekstów i komentarzy, a stała się workiem wszelkiej sciencji pełnym, coraz częstszym gościem księgarń taniej książki przez jednych niedocenionych, a przez drugich przecenionych. Coś podobnego dzieje się na naszych oczach z „Książkami o książce” — seria, która powinna zbliżać ludzi do spraw druku przez

syntetyczne przedstawienie problemów poligrafii, księgarstwa, bibliotekarstwa, bibliofilstwa itp., raz po raz ulega pokusom zaadaptowania dla swych potrzeb prac doktorskich (a może magisterskich) o ciekawych i zasłużonych ludziach i ważnych, być może sprawach, ale przecie jednostkowych. Opracowania te powinny ukazywać się drukiem, są bowiem ważnymi przyczynkami do dziejów kultury, ale czy właśnie w popularnej serii? Krzywdzi to z kolei pracę naukową, pozbawiając ją należnego jej aparatu i indeksów. Monografie firm i ludzi mogą się w serii tłumaczyć tylko, gdy dotyczą zjawisk bardzo ważnych i przez jednostkowe losy ukazują sprawy szersze, tak jak się to częściowo udało w opracowaniu o Władysławie Mickiewiczu.

Zresztą powstrzymajmy się od rozdzielania cenzurek dotychczas wydanym tomikom.

„Książki o książce” powinny się rozwijać naturalnie, nie poganiane planem, przynosić istotny materiał, opracowany w syntetycznej formie. Udane tomy powinny być śmieiej wznawiane. Należałoby zadbać, aby tak jak wzorowo opracowano dzieje książki starożytnej, jak przedstawiono rozwój technik drukarskich, dzieje papieru itd., znaleźć autorów, którzy by podjęli kolejne tematy: historię bibliotek, dzieje i technikę opraw, podstawy bibliofilstwa, wstęp do ekslibrisologii; warto by też pomyśleć o nowej syntetycznej pracy dotyczącej rozwoju ilustracji. Ale nim takie prace powstaną, nie warto przyjmować do serii co się trafi, byle interes szedł. Chcemy, aby ukazanie się każdego kolejnego tomu „Książek o książce” było wydarzeniem, a seria jako całość — niezbędnym towarzyszem każdego interesującego się sprawami druku.

WSPOŁAUTORZY

PRZEGLĄD piśmiennictwa

SPRAWY BIBLIOTEK I CZYTELNICTWA W PRASIE

Biblioteki ogniwnami krajowego systemu informacji. Kierunki rozwoju bibliotek na tle dotychczasowego dorobku. Współpraca bibliotek z księgarniami. Kadry dla bibliotek. Główne trudności bibliotek szkolnych. Popularyzacja książki w wojsku. Drobek i incjatywy bibliotek w Zielonej Górze i woj. olsztyńskim.

W programach modernizacji bibliotek i unowocześnienia ich działalności dużo miejsca poświęca się sprawom doskonalenia systemu informacji. O nowej funkcji bibliotek jako ogniwi zintegrowanego krajowego systemu informacji mówił wiceminister Kultury i Sztuki dr Józef Fajkowski w rozmowie zatytułowanej „Rola i zadania oraz kierunki rozwoju bibliotek polskich” (*Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji* nr 4/1976). Wiceminister J. Fajkowski omówił na wstępie główne zmiany funkcjonalne bibliotekarstwa polskiego. Dotyczą one przede wszystkim uczestnictwa bibliotek w procesach informacji zarówno w skali krajowej jak i międzynarodowej; udziału

bibliotek w realizacji założeń nowego systemu oświaty; pozyskiwania coraz to nowych grup ludności do uczestnictwa w kulturze; podtrzymywania aktywności społecznej osób i grup o zmniejszonej aktywności zawodowej; dalszego umacniania więzi z Polonią.

Realizacji ambitnych zamierzeń bibliotekarstwa towarzyszyć powinny następujące zjawiska: unowocześnienie bazy reprograficznej w bibliotekach; przyspieszenie prac badawczych i wdrożeniowych dotyczących zagadnień mechanizacji i automatyzacji prac bibliotecznych.

Wiceminister J. Fajkowski omawiając zagadnienie integracji działalności bibliotek ze służbą inte zwrócił uwagę

na główne założenia współdziałania bibliotek, ośrodków inte i archiwów. Pełną integrację działalności wymienionych instytucji powinno poprzedzić stworzenie jednolitego, zintegrowanego systemu bibliotecznego. Obecnie najważniejszym zadaniem jest doskonalenie poziomej integracji bibliotek i ośrodków inte — stwierdza wiceminister J. Fajkowski. Chodzi tu o wzajemne powiązania funkcjonalne pomiędzy dziedzinowymi ośrodkami inte i bibliotekami naukowymi, pełniącymi faktycznie funkcję bibliotek centralnych (np. Główną Biblioteką Lekarską, Centralną Biblioteką Rolniczą, Centralną Biblioteką Wojskową). Realizację planu pełnej integracji działalności bibliotek z całą służbą inte powinno przyspieszyć powołanie centralnych bibliotek naukowych.

Biblioteki powinny być ważnymi ogniwami aktualnie opracowywanego krajowego systemu informacji SINTO. Na tym tle rysuje się model współczesnej biblioteki spełniającej dwa zasadnicze zadania: szybko, dokładnie i wyczerpująco informować oraz szybko udostępniać dokumenty pierwotne lub wtórne. Wiceminister J. Fajkowski podkreśla jednak, że realizacja tych zadań będzie możliwa tylko przy dobrym wyposażeniu technicznym, lokalowym i odpowiednio wykształconej kadrze.

W końcowej części rozmowy poruszony został problem realizacji zarządzenia nr 15 Ministra Kultury i Sztuki w sprawie zasad specjalizacji zbiorów materiałów bibliecznych oraz działalności informacyjnej centralnych bibliotek naukowych.

W tym samym numerze dwumiesięcznika *Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji* opublikowany został artykuł sekretarza Państwowej Rady Bibliecznej Edwarda Palińskiego pt. „Rok Bibliotek i Czytelnictwa w Polsce”. W artykule tym przedstawione zostały cele ogłoszonego Roku Bibliotek i Czytelnictwa, osiągnięcia polskiego bibliekarstwa w ostatnim trzydziestole-

ciu oraz kierunki dalszego rozwoju bibliotek. Pisząc o osiągnięciach bibliotek, E. Paliński przypomniał najważniejsze etapy rozwoju bibliotek, zapoczątkowane wydaniem dekretu z 17 kwietnia 1946 r. o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliecznymi, a następnie ustawą z dnia 9 kwietnia 1968 r. o bibliotekach.

Działalność legislacyjna i merytoryczna znajduje poważne oparcie w Państwowej Radzie Bibliecznej — organie opiniodawczym Ministra Kultury i Sztuki. Z inicjatywy PRB opracowany został „Raport o stanie bibliotek polskich”, podejmowane są również prace o charakterze międzyresortowym, zmierzające do integracji ogólnokrajowej sieci bibliecznej. E. Paliński przedstawił na tle dorobku polskiego bibliekarstwa ważną funkcję Biblioteki Narodowej, a także jej najważniejsze zadania wynikające z jej charakteru i rangi — jako centralnej biblioteki państwa. Prezentując najważniejsze kierunki rozwoju bibliotek E. Paliński wymienił m. in. główne tendencje zmian funkcji bibliotek, sformułowane w „Programie rozwoju bibliotek do 1990 r.”. Artykuł zamyka stwierdzenie, że Rok Bibliotek i Czytelnictwa powinien przynieść bibliotekom powszechne społeczne wsparcie w ich programie modernizacji.

O Roku Bibliotek i Czytelnictwa pisze Tadeusz Husak w artykule „Rok naszych przyjaciół” (*Księgarz* nr 3). Autor artykułu stwierdza, że środowisko księgarskie przyjęło z zadowoleniem fakt ogłoszenia roku 1976 Rokiem Bibliotek i Czytelnictwa, który przyczyni się m. in. do usprawnienia współpracy księgarń z bibliotekami. T. Husak omawia dotychczasowe doświadczenia współpracy pomiędzy Stowarzyszeniem Księgarzy Polskich i Stowarzyszeniem Bibliotekarzy Polskich oraz wysoko ocenia dokument określający szczegółowe porozumienie o współpracy, podpisany przez dyrektorów: Departamentu Bibliotek, Domów Kultury i Działal-

ności Społeczno-Kulturalnej Ministerstwa Kultury i Sztuki oraz Zjednoczenia Księgarstwa.

W programie Roku Bibliotek i Czytelnictwa zaakcentowano bardzo mocno problem modernizacji bibliotek. Unowocześnienie pracy bibliotek, podniesienie jej na wyższy poziom będzie możliwe wtedy, gdy pracę tę wykonywać będzie kadra o wysokich kwalifikacjach. Zagadnienie to podejmuje dyrektor Departamentu Bibliotek, Domów Kultury i Działalności Społeczno-Kulturalnej MKiS Włodzimierz Sandecki w artykule „Kadry dla bibliotek” (*Głos Pracy* nr 219/1976). Zmiany zasad i regulacja uposażeń przeprowadzona w bibliotekach w 1974 r. wprowadziły dodatkowe motywacje kształcenia i podwyższenia kwalifikacji zawodowych. W. Sandecki stwierdza, że nowy system uposażenia stwarza korzystne perspektywy dla pracowników posiadających wyższe wykształcenie. Wśród ogółu zatrudnionych bibliotekarzy wykształcenie wyższe posiada 21 proc. (największa liczba bibliotekarzy w tej grupie pracuje w bibliotekach resortu oświaty i wychowania). Istnieje zatem poważny niedobór w bibliotekach pracowników z wyższym wykształceniem. Największe trudności kadrowe występują w bibliotekach gminnych. Kadra jest tu mało stabilna, brakuje ciągle kandydatów do obsadzenia stanowisk kierowniczych — pisze W. Sandecki. Korekta zatrudnienia kadry bibliotekarskiej powinna iść w kierunku zwiększenia liczby personelu pracującego w pełnym wymiarze godzin. W. Sandecki podkreślił jednocześnie konieczność podnoszenia kwalifikacji bibliotekarzy stwierdzając, że kształcenie fachowych kadr dla bibliotek to zadanie niezwykle ważne z uwagi na wzrastający poziom wykształcenia społeczeństwa a w związku z tym wzrost jego wymagań czytelniczych.

Poziom kadry bibliotekarskiej jest jednym z najważniejszych, chociaż nie jedynym warunkiem prawidłowego rozwoju czytelnictwa. Typowym przykła-

dem może tu być sieć bibliotek resortu oświaty i wychowania zatrudniająca, jak już sygnalizowano, największy procent bibliotekarzy z wykształceniem wyższym, jednak jej właściwe funkcjonowanie utrudniają przeszkody innej natury.

Jolanta Orłowska w artykule „Co dalej, szkolna biblioteko?” (*Głos Pracy* nr 196/1976) pisze, że z powodu złych warunków lokalowych większość szkolnych bibliotek pełni wyłącznie rolę wypożyczalni bez minimalnej choćby działalności informacyjnej. Są szkoły, w których biblioteka nie ma w ogóle własnego, odrębnego pomieszczenia, książki przechowywane są w jednej z izb lekcyjnych i udostępniane młodzieży w określonych godzinach. Autorka artykułu wyraża pogląd, że na podstawie dotychczasowych doświadczeń należałoby zwrócić większą uwagę na tworzenie w sieci bibliotek szkolnych większych placówek, nowoczesnie wyposażonych, współpracujących z bibliotekami publicznymi i specjalistycznymi.

O potrzebie współpracy pomiędzy bibliotekami różnych sieci mówimy przy każdej okazji, zgłaszając konkretne propozycje form tej współpracy. Wśród tych propozycji bardzo rzadko wymienia się sieć bibliotek wojskowych, ze względu na określoną specyfikę tych bibliotek. Tymczasem mamy przykłady stałej i owocnej współpracy pomiędzy wojskowymi bibliotekami oświatowymi a bibliotekami publicznymi. Istnieją jednak odmienne zasady działania bibliotek wojskowych od innych sieci bibliotecznych, tak jak występuje różnica w „życiu” cywilnym i wojskowym. O formach i metodach upowszechniania książki w wojsku pisze ppłk Antoni Kołaciński w artykule „Nie tylko przez pryzmat statystyki” (*Żołnierz Wolności* nr 217/1976). Autor artykułu informuje o głównych upodobaniach czytelników środowiska wojskowego i metodach popularyzacji książki. Stwierdza jednocześnie, że biblioteki nastawiają się głównie na popularyzację książki wśród szeregowców i rodzin

wojskowych. A. Kołaciński postuluje zwrócenie większej uwagi na czytelniczość kadry wojskowej.

W końcowej części przeglądu zwracamy uwagę na interesujące artykuły omawiające działalność bibliotek publicznych i upowszechnianie czytelnictwa w poszczególnych województwach.

Tadeusz Robak w artykule „Jak zwiększyć szansę?” (*Trybuna Ludu* nr 210/1976) prezentuje dorobek i cie-

kawe inicjatywy Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Zielonej Górze. Obszerny artykuł omawiający jubileuszowy dorobek bibliotek na Warmii i Mazurach publikuje w nrze 133 /1976 *Gazeta Olsztyńska*. Autorami przeglądowego artykułu są główni organizatorzy bibliotekarstwa na tym terenie: Jan Burakowski, Wanda Dąbrowska, Jan Wróblewski i Halina Giżyńska-Burakowska.

eLBe

INFORMATOR BIBLIOTEK BYDGOSKICH

Z inicjatywy Zarządu Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich został opracowany i wydany w 1976 r. pierwszy (w dziejach tego grodu) informator bydgoskich bibliotek naukowych.

Bydgoski *Informator* obejmuje tylko biblioteki naukowe, podając wiadomości o ich historii, księgozbiorach i kierunkach działalności. Obejmuje więc następujące biblioteki:

● Bibliotekę Główną Akademii Techniczno-Rolniczej wraz z 7 bibliotekami instytutowymi. Powstała ona w 1974 r. z połączenia dwóch bibliotek, byłej Wyższej Szkoły Inżynierskiej oraz Filii Akademii Rolniczej w Bydgoszczy;

● Bibliotekę Główną Wyższej Szkoły Pedagogicznej, która powstała w 1973 roku z biblioteki Studium Nauczycielskiego i biblioteki Liceum Bibliotekarskiego oraz Liceum Pedagogicznego;

● Bibliotekę Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego powstałą w 1925 r.;

● Bibliotekę Wojewódzkiego Archiwum Państwowego, powstałą w 1906;

● Bibliotekę Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego, utworzoną w 1963 r.;

● Centralną Bibliotekę Rolniczą — Oddział w Bydgoszczy, prowadzącą działalność od 1906 r.;

● Główną Bibliotekę Lekarską w Warszawie — Oddział w Bydgoszczy, która ma swoją prehistorię w Bibliotece Bydgoskiego Towarzystwa Lekar-

skiego (okresu międzywojennego), a od 1955 r. pracuje pod obecną nazwą;

● Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką powstałą w 1921 r. w Toruniu, a do Bydgoszczy przeniesioną w 1968 r.;

● Wojewódzką Bibliotekę Publiczną, kontynuatorkę Miejskiej Biblioteki Publicznej istniejącej od 1903 r.;

Informator nie objął wszystkich bibliotek bydgoskich: m. in. brak Biblioteki Wojewódzkiego Oddziału Naukowej Organizacji Pracy i ośrodków informacji (INTE). Wiele zakładów pracy i instytucji posiada biblioteki naukowe, specjalistyczne, w których na miejscu są udostępniane książki i czasopisma zainteresowanym czytelnikom. Oprócz tego na terenie miasta działa sieć bibliotek szkolnych wszystkich typów, filie dla młodzieży i dorosłych Woj. Biblioteki Publicznej, Biblioteka Pomorskiego Okręgu Wojskowego i innych jednostek wojskowych, biblioteki przyzakładowe, szpitalne, organizowane przez związki zawodowe i w niektórych klubach oraz domach kultury i inne.

Autorzy *Informatora* zapowiadają, że jest on pierwszym krokiem w tej dziedzinie i przewiduje się dalszą działalność w tym kierunku. Pierwszy *Informator* został wydany przy pomocy Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego z okazji Ogólnopolskiego Roku Bibliotek i Czytelnictwa.

Józef Podgóreczny

LAUREACI NAGRÓD PAŃSTWOWYCH, PRYZNANYCH Z OKAZJI ŚWIĘTA ODRODZENIA POLSKI

Z okazji Święta Odrodzenia Polski wręczone zostały nagrody państwowe wybitnym twórcom w zakresie nauk społecznych; nauk biologicznych; nauk medycznych; nauk matematyczno-fizycznych, chemicznych i nauki o Ziemi; nauk technicznych; geologii, górnictwa i energetyki; metalurgii; budowy maszyn; chemii przemysłowej; elektroniki, elektrotechniki i telekomunikacji; architektury i planowania przestrzennego; inżynierii, budownictwa i materiałów budowlanych; rolnictwa, leśnictwa i przemysłu spożywczego; literatury; sztuki.

Nagrody I stopnia w zakresie literatury otrzymali:

Bohdan Czeszko — za całokształt twórczości literackiej;

Kazimiera Iłłakowiczówna — za całość twórczości poetyckiej i przekładowej;

Tadeusz Łopalewski — za osiągnięcia w dziedzinie powieści historycznej.

Nagrody II stopnia przyznano:

Ryszardowi Kapuścińskiemu — za twórczość reporterską, a w szczególności za książkę *Chrystus z karabinem na ramieniu* i za cykl reportaży z Angoli;

Julianowi Kawalcowi — za powieść *Szara aureola* i *Opowiadania wybrane*;

Mieczysławowi Franciszkowi Rakowskiemu — za twórczość publicystyczną o dużych walorach społeczno-politycznych, a w szczególności za książkę *Dymisja kanclerza*.

OBRADY III EUROPEJSKIEGO KONGRESU SCIENCE FICTION W POZNANIU

W Poznaniu obradował w dniach 19–24 sierpnia 1976 r. III Europejski Kongres Science Fiction „Eurocon 76”. Tematem czterodniowych obrad kongresu była problematyka fantastyki naukowej w literaturze, grafice, rzeźbie, filmie, teatrze, radiu i telewizji. Uczestniczyło w nim 250 twórców fantastyki naukowej: literatów, plastyków, filmowców, wydawców i dziennikarzy z 25 krajów Europy. Gościem kongresu był radziecki pilot-kosmonauta gen. Aleksiej A. Leonow.

WYSTAWA RĘKOPISÓW I DRUKÓW ILUMINOWANYCH W BIBLIOTECE NARODOWEJ

W dniu 11 września 1976 r. otwarta została w Pałacu Rzeczypospolitej przy pl. Krasieńskich w Warszawie wystawa rękopisów i druków iluminowanych, zorganizowana przez Bibliotekę Narodową. Na wystawie zgromadzono około 60 zabytków pochodzących z różnych krajów i reprezentujących różne szkoły malarstwa miniaturowego. Do najstarszych eksponatów wystawy należał Sakramentarz tyniecki. Wystawa czynna była do dnia 3 października 1976 r.

WYSTAWA KSIĄŻKI WĘGERSKIEJ W WARSZAWIE

W dniu 10 września 1976 r. w sali kolumnowej Pałacu Prymasowskiego w Warszawie przy ul. Senatorskiej 13/15 otwarto wystawę książki węgierskiej zorganizowaną przez Ministerstwo Kultury Węgierskiej Republiki Ludowej oraz Ministerstwo Kultury i Sztuki Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Na wystawie zgromadzono publikacje z różnych dziedzin, w tym przekłady na język węgierski autorów polskich. Wystawa prezentuje bogaty dorobek wydawnictw węgierskich, które w 1975 r. wydały ponad 74 mln książek — co stanowi ponad 7 książek na mieszkańca.

REGION KROŚNIENSKI W LITERATURZE TEMATEM WYSTAWY WBP W KROŚNIE

W lokalu Państwowej Szkoły Muzycznej w Krośnie nastąpiło otwarcie w dniu 10 września 1976 r. wystawy pt. „Region Krośnieński w literaturze”, zorganizowanej przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Krośnie.

GROMADZENIE KSIĘGOZBIORÓW DLA BIBLIOTEKI CENTRUM ZDROWIA DZIECKA

Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich zainicjował zorganizowanie dla budującego się Centrum Zdrowia Dziecka fachowej biblioteki. PZWL zadeklarował, że przekaze dla Centrum kilkaset najnowszych pozycji, a także wydane w latach ubiegłych książki i czasopisma naukowe.

NAGRODY „MIESIĘCZNIKA LITERACKIEGO”

Sąd konkursowy nagród *Miesięcznika Literackiego* przyznał trzy równorzędne nagrody 1976 roku następującym autorom: Andrzejowi Feliksowi Grabskiemu za książkę *Mysł historyczna polskiego Oświecenia* (PWN), Jarosławowi Iwaszkiewiczowi za książkę *Petersburg* (PIW) i Aleksandrowi Wojciechowskiemu za książkę *Młode malarstwo polskie 1944—1974* (Ossolineum).

L. B.

KONFERENCJA IFLA

„Biblioteki dla Wszystkich! Jeden świat Informacji, Kultury i Nauki” to temat Kongresu IFLA, który odbędzie się w dniach 3—10 września 1977 roku w Brukseli.

Information Hotline 1976 nr 5.

KONFERENCJA WYDAWCÓW NAUKOWYCH

Pierwsza Międzynarodowa Konferencja Wydawców Naukowych będzie miała temat: „Przekazywanie informacji naukowej — rola wydawców w jutrzejszym świecie”. Odbędzie się ona w Hebrew University of Jerusalem w dniach 20—27 kwietnia 1977 r.

Information Retrieval and Library Automation
1976 Vol. 12 nr 1.

SŁOWACKA KONFERENCJA BIBLIOGRAFÓW

Została zapowiedziana na 19—21 października br. ogólnosłowacka konferencja bibliografów. Głównym tematem konferencji będzie racjonalizacja procesów bibliograficznych.

Citotel' 1976 nr 7—8.

MIĘDZYNARODOWA WYSTAWA SZTUKI DRUKARSKIEJ

Wystawa odbędzie się w Lipsku. Poszczególne działy prezentować będą współczesne tendencje w rozwoju produkcji drukarskiej i ilustracji literatury popularnej, dziecięcej, podręczników. Zwycięzców wystawy oczekują nagrody: „Złota litera”, medale i inne. Nagrodzone książki znajdują się w Muzeum Książki i Rękopisów przy Deutsche Bücherei w Lipsku. W ramach wystawy odbędzie się konkurs na ilustracje do wierszy Pabla Nerudy.

Bibliotekar' 1976 nr 7.

BIBLIOGRAFIA SHERLOCKA HOLMESA

W Bostonie została wydana międzynarodowa bibliografia Sherlocka Holmesa. Zawiera ona pełny wykaz wydań książkowych i publikacji w czasopismach w 50 językach.

Bibliotekar' 1976 nr 7.

MIĘDZYNARODOWE SYMPOZJUM NA TEMAT MATERIAŁÓW AUDIOWIZUALNYCH

W Strasburgu w dniach 7—9 czerwca 1976 r. odbyło się Międzynarodowe Sympozjum poświęcone sprawom katalogowania, kodowania i statystyki materiałów audiowizualnych. Sympozjum zorganizowane zostało przez ISO przy współpracy IFLA i UNESCO.

UNESCO Bulletin for Libraries 1976 nr 3.

„INDEX TRANSLATIONUM” 1972

UNESCO wydała w Paryżu kolejny, 1972 rocznik *Index Translationum*. Tom ten obejmuje ponad 40000 tytułów dzieł przełożonych w przeszło 80 krajach świata.

Ctenar 1976 nr 7.

KONFERENCJA MIĘDZYNARODOWYCH STOWARZYSZEŃ BIBLIOTEK MUZYCZNYCH

Odbyła się w dniach 15—20 sierpnia 1976 r. w Bergen (Norwegia). Komisje i grupy robocze zdały sprawozdanie ze swej działalności. Uczestnicy zwiedzili Uniwersytet w Bergen oraz zapoznali się z muzyką norweską.

Der Bibliothekar 1976 nr 8.

KSIĄŻKA I PRZEMYSŁ POLIGRAFICZNY W CZECHOSŁOWACJI

We wrześniu 1976 r. w Narodowym Muzeum Techniki w Pradze otwarta została wystawa „Książka i przemysł poligraficzny”, która miała obrazować rozwój i osiągnięcia przemysłu poligraficznego w Czechosłowacji w ciągu 30 lat od wyzwolenia.

Typografia 1976 nr 9.

GRAPHITEC 76

W paryskim pałacu wystawowym de la Défense w dniach 10-16 czerwca 1976 r. odbyło się Biennale przemysłu poligraficznego Graphitec 76. Rewelacją Biennale były druki wykonywane metodą fotoskładu.

Typografia 1976 nr 3.

SYSTEM EWIDENCJI WYDAWNICTW PERIODYCZNYCH W USA

Narodowa komisja USA do spraw Bibliotek i Informacji Naukowej (NCLIS — National Commission on Libraries and Information Science) powołała Komitet do spraw Planowania Systemu Ewidencji Wydawnictw Periodycznych. Komitet opracował plan zorganizowania takiego systemu opublikowany pod tytułem: „Dostęp do wydawnictw periodycznych — plan narodowy”. Obecnie przystępuje się do realizacji planu.

Bjuletetn Junesco dlja Bibliotek 1976 nr 4.

DEKADA KSIĄŻKI NRD

Otwarta 6 października 1976 r. w Moskwie w Wszechzwiązkowej Państwowej Bibliotece Literatury Obcej dekada książki NRD poświęcona była 27 rocznicy powstania tego kraju.

Poligrafia 1976 nr 11.

SEMINARIUM W PRADZE NA TEMAT ORGANIZACJI BADAŃ NAUKOWYCH

Radziecko-czechosłowackie seminarium, poświęcone organizacji pracy naukowo-badawczej w dziedzinie bibliotekoznawstwa i bibliografii, odbyło się w Pradze w dniach 5-8 kwietnia 1976 r.

Sovetskoe Bibliotekovedenije 1976 nr 5.

PRACA Z CZYTELNIKIEM W BIBLIOTEKACH ZSRR

W Moskwie odbyło się seminarium wykładowców kursu „Praca z czytelnikiem”. Udział wzięli w nim przedstawiciele instytutów kultury, uniwersytetów, pedagogicznych szkół wyższych, przygotowujących kadry biblioteczne, Ministerstw Kultury ZSRR i RSFR.

Bibliotekar' 1976 nr 11.

SEMINARIUM BIBLIOTEK NAUKOWO-TECHNICZNYCH BIAŁORUSI

13-15 maja 1976 r. w Mińsku odbyło się tradycyjne doroczne seminarium pracowników bibliotek naukowo-technicznych Białorusi zorganizowane przez Rządową Bibliotekę BSRR im. A.M. Gorkiego. Seminarium poświęcone było sprawie wykonania zadań 9 pięcioletki i zadaniom bibliotek naukowo-technicznych w 10 pięcioletce.

Naučnye i techničeskie biblioteki SSSR 1976 nr 11.

KONFERENCJA BIBLIOTEKARZY UNIWERSYTETU GORKOWSKIEGO

W Głównej Bibliotece Uniwersytetu Gorkowskiego odbyła się naukowo-praktyczna konferencja młodych specjalistów. Omawiano problemy zapewnienia studentom pierwszych lat literatury naukowej, organizacji wolnego dostępu do pól, prowadzenia zajęć bibliograficznych ze studentami, analizy zapotrzebowań czytelniczych w celu dokompletowania zbiorów czytelni, obsługi informacyjnej użytkowników.

Bibliotekar' 1976 nr 10.

Agencja do spraw międzynarodowej dokumentacji (Szwajcaria) rozpoczęła realizację swego projektu reprodukcji na mikrofilmach rękopisów angielskich tekstów prawnych. Pierwszą biblioteką, która wzięła udział w tej akcji, była biblioteka Harwardzkiej Szkoły Prawniczej, posiadająca największe zbiory rękopisów tekstów prawnych.

Bjuletten Junesco dla bibliotek 1976 nr 4.

**INFORMACYJNE, EKONOMICZNE I ORGANIZACYJNE PROBLEMY
ZARZĄDZANIA I PROGNOZOWANIA NAUKI**

W dniach 30 marca - 2 kwietnia 1976 r. odbyło się VI Kijowskie Sympozjum na temat naukoznawstwa i prognozowania naukowo-technicznego zorganizowane przez Instytut Cybernetyki Akademii Nauk USRR wspólnie z Republikańskim Domem Propagandy Ekonomicznej i Naukowo-Technicznej.

Naučno-Tekničeskaja Informacija. Seria 2 1976 nr 10.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA W TITOGRAZIE (JUGOSŁAWIA)

Otwarcie nowej, dobrze zorganizowanej centralnej biblioteki jest ważnym krokiem na drodze podniesienia poziomu studiów na Uniwersytecie Titogradu. Biblioteka zwraca się z apelem o ofiarowywanie encyklopedii, słowników międzynarodowych ze wszystkich dziedzin wiedzy, książek i innych materiałów naukowych i technicznych.

Bjuletten Junesco dla bibliotek 1976 nr 4.

NOWE PRZEPISY DOTYCZĄCE BIBLIOTEK NRD

1 marca 1976 r. zostały wydane nowe przepisy dotyczące międzynarodowej wymiany książek i czasopism, w tym publikacji oficjalnych i dokumentów rządowych, między bibliotekami i ośrodkami informacyjnymi oraz zagranicznych wypożyczeń międzybibliotecznymi. Problemy związane z tymi przepisami przedyskutowali dyrektorzy zainteresowanych bibliotek na spotkaniu z przedstawicielami Ministerstwa Kultury, które odbyło się 9 czerwca 1976 r.

Zentralblatt für Bibliothekswesen 1976 nr 10.

**WYSTAWA „NIEMIECKIE MUZEUM KSIĄŻEK I CZASOPISM”
DEUTSCHE BÜCHEREI W LIPSKU**

Wystawa zorganizowana została z okazji 100 rocznicy urodzin czeskiego malarza, ilustratora i grafika Adolfa Kašpara (1877-1934). Jest on znany przede wszystkim jako ilustrator książek czeskich pisarzy Jana Nerudy, Bożeny Němcovej, Aloisa Jiráka i Karela V. Raisa. Wystawę zorganizowano przy współpracy Biblioteki Muzeum Narodowego w Pradze.

Zentralblatt für Bibliothekswesen 1976 nr 10.

**WYSTAWA „SKARBY ODDZIAŁU KSIĄŻKI DZIECIĘCEJ I MŁODZIEŻOWEJ”
DEUTSCHE STAATSBIBLIOTHEK W BERLINIE**

Deutsche Staatsbibliothek w Berlinie zorganizowała w dniach 3 lipca - 18 września 1976 r. wystawę „Skarby Oddziału Książki Dziecięcej i Młodzieżowej”. Na wystawie pokazano arkusze z ilustracjami i drogie książki dla dzieci wydane w okresie od XVI wieku do czasów współczesnych.

Zentralblatt für Bibliothekswesen 1976 nr 10.

Z.K.

NOWY BUDYNEK BIBLIOTEKI W TRZEBNICY

Sekretarz KW PZPR we Wrocławiu, Janusz Siezieniewski oraz wicewojewoda wrocławski, Danuta Wielebińska dokonali 25 września 1976 r. otwarcia nowo wybudowanego za 7 milionów złotych gmachu Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej w Trzebnicy.

W uroczystości wzięli udział licznie zgromadzeni bibliotekarze oraz mieszkańcy Wrocławia i województwa. Uroczystość była doniosłym akcentem Roku Bibliotek i Czytelnictwa. Trzebnica zasługuje sobie na nową siedzibę dla księżnicy: w 1975 r. osiągnięto tu najwyższy w województwie wrocławskim procent czytelnictwa — 32 czytelników na każdych stu mieszkańców. Bibliotekarze w Trzebnicy, kierowani przez dyr. Małgorzatę Ustymczuk, prowadzą też od lat szeroką działalność kulturalno-oświatową: spotkania autorskie, lekcje biblioteczne, wystawy książkowe i archeologiczne, ogniska oświatowe i in. W nowej siedzible wszystkie formy działania będą mogły rozwijać się jeszcze pomyślniej.

Józef Szocki

SESJA POPULARNONAUKOWA STOWARZYSZENIA BIBLIOTEKARZY POLSKICH W KOSZALINIE

W dniach 21 i 22 października 1976 r. na Sesji popularnonaukowej obradowali bibliotekarze bibliotek szkolnych i publicznych. Obrady skupiały się wokół nowego i trudnego problemu dotyczącego realizacji 10-letniej średniej szkoły ogólnokształcącej i roli, jaka przypada bibliotece szkolnej. Biblioteka szkolna stanowi bowiem jedną z bardzo ważnych pracowni na terenie szkoły — która urzeczywistnia te same zadania i cele, co inne pracownie, różniąc się od nich jedynie doborem pomocy i organizacją pracy.

Szkola przyszłości, to zwiększone zadania wychowawcze, przedłużenie pobytu ucznia w szkole i do tych właśnie zadań biblioteka szkolna jak też i jej stały sprzymierzeniec w upowszechnianiu czytelnictwa — biblioteki publiczne muszą być przygotowane. O potrzebach czytelnictwa szkoły w zakresie realizacji X-letniej szkoły średniej mówiła w swoim referacie mgr Janina Stolic — dyrektor Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Koszalinie.

Wskazała ona znaczącą rolę bibliotek szkolnych i ściśle współdziałanie tychże z bibliotekami publicznymi. Mgr Maria Chojecka, redaktor Wydawnictw Szkolnych i Pedagogicznych omówiła w swoim wystąpieniu zapowiedzi wydawnicze roku bieżącego i roku 1977. Stwierdziła, że w nowym roku szkolnym 1977/78 uczniowie otrzymają pełne zestawy podręczników, których druk w większości będzie ukończony już w roku 1977. Podręczniki szkolne, szczególnie dla klas najmłodszych, są barwnie ilustrowane, posiadają dobrą klasę papieru, wszystkie mają twardą, estetyczną oprawę. W minionych latach przeprowadzono wiele badań nad książką i czytelnikiem w bibliotece.

Doc. dr hab. Włodzimierz Goriszowski przedstawił uczestnikom sesji wyniki wieloletnich badań nad osobowością bibliotekarza, rangą zawodu, rolą środowiska kształtującego jego osobowość. Twierdzi on, że zawód bibliotekarza oprócz przygotowania zawodowego wymaga również dużych umiejętności pedagogicznych i psychologicznych, które są pomocne w doborze odpowiednich książek.

O dziecku trudnym i o jego prawidłowym wychowaniu mówiła dr Ludmiła Pęska, autorka pracy *Dziecko trudne*. L. Pęska przedstawiła wyniki przeprowadzonych badań w tym zakresie, omówiła również wywiady przeprowadzone z dziećmi, rodzicami, nauczycielami i bibliotekarzami.

O stanie bibliotek szkolnych i publicznych w województwie koszalińskim poinformowały zebranych mgr Barbara Swiderska — wizytator do spraw czytelnictwa Kuratorium Oświaty i Wychowania i Barbara Malepsza — instruktor Woj. Biblioteki Publicznej.

Dwudniowa sesja spełniła swój zasadniczy cel. Wykazała ona bowiem potrzebę wzajemnego współdziałania bibliotek szkolnych z bibliotekami publicznymi. Bibliotekarze dwu pokrewnych sieci dyskutowali nad coraz to lepszymi i bardziej skutecznymi metodami związanymi z realizacją X-letniej szkoły średniej. W dyskusji podkreślano ważną rolę doskonalenia i kształcenia bibliotekarzy. Na poziomie średnim spełnia je Policealne Studium Bibliotekarskie Zaoczne, którego filia jest w WiMBP w Koszalinie. W systemie szkolnictwa wyższego spełniają je stacjonarne i zaoczne studia bibliotekoznawstwa i informacji.

Organizatorami sesji były: Kuratorium Oświaty i Wychowania, Instytut Kształcenia Nauczycieli i Badań Oświatowych, Związek Nauczycielstwa Polskiego, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna oraz Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Dowodzi to dobrze układającej się współpracy bibliotek szkolnych i publicznych.

Zarówno wykładowcy jak i dyskutanci w swoich wystąpieniach stwierdzili, że potrzeby współczesnego społeczeństwa narzucają bibliotekom konieczność przekształcania się w nowoczesne ośrodki informacji.

Maria Hudymowa

WŁADYSŁAW WOLSKI

Nigdy zapewne o nikim nie udało się powiedzieć całej prawdy, ani nawet prawdy jednej. Jest ich zawsze kilka i wzajemnie się uzupełniają.

Oto prawda pierwsza:

Władysław Wolski (prawdziwe nazwisko: Antoni Piwowarczyk, pseudonim „Antek”) urodził się w Warszawie 27 grudnia 1901 roku, a zmarł w Krakowie 7 sierpnia 1976 roku. Przed wojną był członkiem i aktywnym działaczem SDKPiL, KPRP oraz KPP. Jako działacz partyjny, wielokrotnie więziony, prowadził trudną i odpowiedzialną działalność w wojsku. Jako działacz MOPR współpracował ze Stefanią Sempolowską.

Po wojnie był członkiem PPR i PZPR, w tym także członkiem Komitetu Centralnego PZPR. Jako Minister Administracji Publicznej i generalny pełnomocnik Rządu PRL ds. repatriacji i zasiedlenia Ziemi Zachodnich, kierował gigantyczną akcją zagospodarowania Ziemi Odzyskanych. Równocześnie Jego podpis widnieje pod pierwszym w Polsce Dekretem o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi.

Od 1 stycznia 1951 roku do 31 grudnia 1971 roku był dyrektorem Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie (przez kilka lat była to: Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna). Organizował i doskonalił działalność bibliotek publicznych w tym regionie, które za Jego dyrekcji tworzyły najliczniejszą w Polsce sieć biblioteczną.

Ale i w tym czasie działalność Władysława Wolskiego, chociaż tak bardzo związana z bibliotekami, nie ograniczała się do samego bibliotekarstwa ani regionu. Był zawsze w pełni świadomym i głęboko mądrym działaczem politycznym, kulturalnym i oświatowym. Ta mądrość, odwaga i głębokie umiłowanie prawdy zjednały mu szacunek i sympatię w szerokich kręgach działaczy politycznych i kulturalnych. Swoje uwagi często formułował w formie publicystycznej, przeważnie na łamach *Życia Literackiego* i *Polityki*.

Zwykle w takich sytuacjach sporządza się rejestr odznaczeń, ale tym razem jest to niemożliwe. Dyrektor z przewrotną konsekwencją ukrywał dokumenty osobiste, twierdząc, że tylko działalność weryfikuje wartość człowieka, a nie zaświadczenia. Wśród licznych odznaczeń polskich i zagranicznych miał na pewno Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski, ale nie wiem, czy było to odznaczenie najwyższe.

Władysław Wolski, były członek Zarządu Głównego SBP, wszedł do zawodu bibliotekarskiego w wieku lat 50. Rozległa wiedza, doświadczenie i rzetelność sprawiły, że i w bibliotekarstwie polskim stał się wkrótce postacią wyjątkową, konsekwentnie i skutecznie zabiegając o właściwą rangę tego zawodu oraz samej pracy z książką — na miarę współczesnych i przyszłych lat.

Prawda druga — obiegowa:

Za sprawą niewiarygodnie rozległej wiedzy, błyskotliwości i wspaniałej pamięci był niekwestionowanym autorytetem w wielu sprawach politycznych, kulturalnych i bibliotekarskich, a swoje zdanie wypowiadał jasno, bez żadnych niedomówień ani dwuznaczności. Ale oprócz postawy refleksyjnej, odznaczał się znakomitym poczuciem humoru, stąd każdej Jego wypowiedzi towarzyszyło zawsze ogromne zainteresowanie. Umiał dodać otuchy w trudnych chwilach, a kiedy indziej — ostudzić nadmierną a bezpodstawną euforię.

Ci, którzy kontaktowali się z Nim często, mieli okazję poznać szeroki wycinek z historii polskiego ruchu robotniczego. Były to opowieści fascynujące, ale niestety spisane tylko fragmentarycznie, w kilku ulotnych tekstach.

Trudno natomiast powiedzieć, z jakiego powodu uchodził za surowego zwierzchnika. W tamtych latach niewiele jeszcze wiedziano o naukowej organizacji pracy, toteż metody postępowania dyktowała Mu intuicja; dziś łatwo sprawdzić, że nieomylna. Każdemu można by życzyć takiego przełożonego. Władysław Wolski dokonał niezwykłej sztuki: był szefem, wychowawcą i jednocześnie serdecznym przyjacielem.

Prawda trzecia, własna:

Pod kierunkiem Władysława Wolskiego pracowałem przez kilkanaście lat. Wyuczył mnie tego zawodu, pisania i jeszcze kilku innych rzeczy — z czego teraz prawdopodobnie odcinam kupony. Wszakże z całą pewnością to były lata pasjonujące.

Jacek Wojciechowski

**Administracja Wydawnictw
Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich**

zawiadamia uprzejmie, że od stycznia 1977 roku

„Bibliotekarz”

ukazywać się będzie jako dwumiesięcznik.

Cena zł 5.—

INDEKS 35451/35262

Adres redakcji i administracji: Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7
Zakład Graficzny Biblioteki Narodowej. Zam. 17/77. Pap. druk. sat. V kl. 65 g. B-1.
Obj. 2,25 ark. druk., 3,25 ark. wyd. Nakł. 8200. F-13.